DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO WOŁYŃSKIEGO

Nr. 7 (141) Równe, dnia 1 września 1937 r. ROK XIV.

TREŚĆ:

CZĘŚĆ URZĘDOWA:

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA:

CZĘŚĆ URZĘDOWA

57

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

z dnia 24 maja 1937 r. (Nr. III-3132/37)

o organizacji szkolnictwa dokształcającego zawodowego.

Na podstawie artykułów: 2 ust. 2, 15 ust. 2 i 3, 26, 54 i 59 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 389) i w związku z § 222 rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 21 listopada 1933 r. o organizacji szkolnictwa zawodowego (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 15, poz. 202), zarządzam co następuje:

§ 1. Zadaniem szkół dokształcających zawodowych jest:

a) wychowanie religijno-moralne i społeczno-obywatelskie młodzieży,

b) udzielanie wiadomości z dziedziny życia gospodarczego i potrzeb zawodu, pogłębianie wykształcenia praktycznego, otrzymywanego przez młodzież w warsztacie pracy, oraz rozszerzanie jej wykształcenia ogólnego.

§ 2. Szkoły dokształcające zawodowe są przeznaczone dla męskiej i żeńskiej młodzieży pracującej, która wypełniła obowiązek szkolny i podlega obowiązkowi dokształcenia zawodowego.

§ 3. Szkoły dokształcające zawodowe są zasadniczo trzyklasowe; w zależności od potrzeb zawodu — za zgodą Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego lub wyznaczonej przez niego państwowej władzy szkolnej — mogą być organizowane szkoły czteroklasowe.

§ 4. Szkoły dokształcające zawodowe pod względem programowym dzielą się na:

a) ogólnozawodowe, w którym odbywa się nauczanie wspólne dla młodzieży, pracującej w różnych zawodach.

b) specjalne, w których odbywa się nauczanie osobne dla młodzieży, pracującej w jednym zawodzie lub kilku zawodach pokrewnych.

§ 5. Szkoły dokształcające zawodowe mogą być męskie, żeńskie i koedukacyjne.

Szkoły dokształcające zawodowe koedukacyjne mogą być organizowane tylko w tych przypadkach, gdy liczba kandydatów lub kandydatek nie daje podstawy do zorganizowania osobnej szkoły męskiej lub żeńskiej oraz gdy zostaną zapewnione specjalne warunki wychowawcze, wypływające z koedukacyjnego charakteru szkoły.

§ 6. Szkoła dokształcająca zawodowa może być organizowana przy zgłoszeniu się co najmniej 30 kandydatów; w wyjątkowych przypadkach, przy mniejszej liczbie kandydatów, szkoła dokształcająca zawodowa może być zorganizowana tylko za zgodą państwowych władz szkolnych.

§ 7. W szkołach dokształcających ogólnozawodowych mogą być tworzone klasy specjalne, w których nauczanie odbywa się osobno dla młodzieży, pracującej w jednym zawodzie lub zawodach pokrewnych.

Klasy lub oddziały specjalne mogą powstawać, o ile się zgłosi odpowiednia liczba kandydatów.

§ 8. Jeżeli w szkole dokształcającej ogólnozawodowej znajduje się pewna liczba uczniów (uczenic), pracujących w jednym zawodzie lub zawodach pokrewnych, nie wystarczająca do stworzenia osobnej klasy, może być z niej utworzona grupa, dla której nauczanie przedmiotów zawodowych będzie się odbywało oddzielnie.

§ 9. Szkoły dokształcające zawodowe mogą posiadać różne wydziały specjalne, obok tego również wydział ogólnozawodowy.

§ 10. Gdy liczba uczniów (uczenic), pracujących w jednym zawodzie lub zawodach pokrewnych, rozmieszczona w dwu lub kilku szkołach dokształcających ogólnozawodowych, daje możność zorganizowania specjalnego nauczania, należy uczniów tych (uczenice te) zgrupować w jednej ze szkół. Decyzja, przy której ze szkół dokształcających ma być zorganizowane specjalne nauczanie, należy do państwowej władzy szkolnej.

§ 11. Nauczanie w szkołach dokształcających zawodowych odbywa się według programów, ustalonych lub zatwierdzonych przez państwowe władze szkolne.

§ 12. Programy szkół dokształcających ogólnozawodowych są oparte na pierwszym szczeblu programowym szkoły powszechnej; programy szkół dokształcających zawodowych specjalnych są oparte bądź na pierwszym, bądź na drugim szczeblu programowym szkoły powszechnej.

§ 13. Liczba godzin nauczania tygodniowo w szkołach dokształcających zawodowych wynosi w zasadzie od 8-miu do 12-tu. Plan oraz liczbę godzin nauczania w tygodniu ustalają dla poszczególnych rodzajów szkół programy.

§ 14. Przyjmowanie młodzieży do szkół dokształcających zawodowych odbywa się w zasadzie na początku roku szkolnego. Młodzież, która zaczęła pracować po tym terminie, może być przyjmowana do szkoły również w ciągu roku szkolnego.

§ 15. Warunkiem przyjęcia do klasy pierwszej szkoły dokształcającej ogólnozawodowej oraz specjalnej, opierającej swój program na pierwszym szczeblu programowym szkoły powszechnej, jest posiadanie świadectwa ukończenia szkoły powszechnej pierwszego stopnia lub świadectwa uznanego przez państwowe władze szkolne za równoważne.

Kandydat (kandydatka), posiadający świadectwo ukończenia szkoły powszechnej drugiego stopnia lub świadectwa ukończenia klasy szóstej (z wynikiem dodatnim) szkoły powszechnej trzeciego stopnia lub świadectwo, uznane przez państwowe władze szkolne za równoważne, może być przyjęty — po złożeniu egzaminu sprawdzającego — do klasy drugiej, o ile brak jest w danej miejscowości szkoły dokształcającej zawodowej specjalnej, opierającej swój program na drugim szczeblu programowym szkoły powszechnej.

Kandydaci, posiadający odpowiednie wykształcenie, uznane przez państwowe władze szkolne za wystarczające, mogą być przyjmowani do klasy trzeciej.

§ 16. Warunkiem przyjęcia do klasy pierwszej szkoły dokształcającej zawodowej specjalnej, opierającej swój program na drugim szczeblu programowym szkoły powszechnej, jest posiadanie świadectwa ukończenia szkoły powszechnej drugiego stopnia lub świadectwa ukończenia z wynikiem dodatnim klasy szóstej szkoły powszechnej trzeciego stopnia lub świadectwa uznanego przez państwowe władze szkolne za równoważne.

§ 17. Dla kandydatów do klasy pierwszej, nie posiadających przygotowania wskazanego §§ 15 i 16, może być zorganizowana klasa wstępna za zgodą państwowych władz szkolnych.

§ 18. Absolwenci szkół przysposobienia zawodowego pierwszego stopnia oraz kandydaci, posiadający wykształcenie, uznane przez państwowe władze szkolne za wystarczające — po złożeniu egzaminu sprawdzającego — mogą być przyjmowani do klasy drugiej lub trzeciej szkół dokształcających zawodowych.

§ 19. Młodzież, która do szkoły dokształcającej zawodowej nie uczęszczała lub jej nie ukończyła z przyczyn, uznanych przez państwowe władze szkolne za uzasadnione, może być dopuszczana do egzaminu dla eksternów. Zakres wymagań egzaminu dla eksternów i ich organizację ustalają osobne przepisy.

Świadectwo złożenia egzaminu przez eksterna z wynikiem dodatnim jest pod względem uprawnień równoważne ze świadectwem ukończenia publicznej szkoły dokształcającej zawodowej.

§ 20. Rozporządzenie niniejsze nie dotyczy szkół dokształcających zawodowych dla młodzieży fizycznie upośledzonej (głuchoniemych, ociemniałych) lub moralnie zaniedbanej. Organizację tych szkół określają osobne zarządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Rozporządzenie to nie dotyczy dokształcających szkół rolniczych.

§ 21. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 września 1937 r.

Równocześnie tracą moc wszelkie przepisy, wydane w sprawach unormowanych niniejszym rozporządzeniem.

Minister

(—) W. Świętosławski.

58

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 24 maja 1937 roku (Nr. III-3133/37)

o nadawaniu prywatnym szkołom dokształcającym zawodowym uprawnień szkół publicznych.

Na podstawie art. 8 Ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych (Dz. U. R. P. Nr. 33. poz. 343) zarządzam co następuje:

§ 1. Uprawnienia publicznych szkół dokształcających zawodowych mogą być nadane:

a) prywatnym szkołom dokształcającym zawodowym, których program i organizacja odpowiadają programowi i organizacji publicznych szkół dokształcających zawodowych,

b) prywatnym szkołom dokształcającym zawodowym, różniącym się programem lub organizacją od publicznych szkół dokształcających zawodowych, a uznanych przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za eksperymentalne.

§ 2. Nadanie uprawnień prywatnej szkole dokształcającej zawodowej może nastąpić, jeżeli:

a) odpowiada ona potrzebom gospodarczym i państwowym na danym terenie;

b) osiąga w pracy wychowawczej poziom, uznany przez państwowe władze szkolne za dorównywający poziomowi osiąganemu w publicznych szkołach dokształcających zawodowych — w szczególności w zakresie wychowania młodzieży, odpowiadającego potrzebom Państwa;

c) wyniki nauczania oraz pracy nad wychowaniem fizycznym i przysposobieniem wojskowym młodzieży dorównywają wynikom, osiąganym w odpowiednich publicznych szkołach dokształcających zawodowych;

d) posiada odpowiednie do swej liczebności i organizacji pomieszczenie, urządzenia, należyte zaopatrzenie w pomoce naukowe, oraz przestrzega wymagań higieny.

e) stosuje się ściśle do obowiązujących przepisów, dotyczących zarówno szkół dokształcających zawodowych w ogólności, jak i publicznych szkół dokształcających zawodowych, do postanowień statutu szkoły, oraz wszelkich zarządzeń państwowych władz szkolnych;

f) jest czynna co najmniej od dwu lat.

§ 3. Uprawnienia szkół publicznych nadaje prywatnej szkole dokształcającej zawodowej Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na wniosek Kuratora właściwego okręgu szkolnego.

§ 4. Nadanie uprawnień ważne jest do odwołania.

Nadane uprawnienia mogą być odwołane, gdy państwowe władze szkolne stwierdzą, że szkoła przestała spełniać którykolwiek z warunków, przewidzianych w § 2 niniejszego rozporządzenia, lub narusza inne obowiązujące ją przepisy.

§ 5. Prywatna szkoła dokształcająca zawodowa, korzystająca z uprawnień szkół publicznych, ma prawo na świadectwach szkolnych umieszczać orzeczenie: Zarządzeniem z dnia . . . . . Nr. . . Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego nadał prywatnej szkole . . . . (nazwa) . . . . uprawnienia publicznych szkół dokształcających zawodowych.

§ 6. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 września 1937 r.

Równocześnie tracą moc wszelkie przepisy, wydane w sprawach unormowanych niniejszym rozporządzeniem.

Minister
(—) W. Świętosławski

59

ZARZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

z dnia 2 czerwca 1937 r. Nr. III. P.-3330/37

o zaliczeniu szkół dokształcających zawodowy do kategorii szkół publicznych.

Na podstawie art. 1 ust. 2 i art. 59 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 389) oraz art. 6 i 10 ustawy z dnia 29 marca 1937 r. o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół dokształcających zawodowych (Dz.U. R. P. Nr. 24, poz. 152) zarządzam co następuje:

§ 1.

Szkoły wymienione na dołączonym do niniejszego zarządzenia wykazie są publicznymi szkołami dokształcającymi zawodowymi w rozumieniu art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa oraz art. 6 ustawy z dnia 29 marca 1937 r. o zakładaniu i utrzymaniu publicznych szkół dokształcających zawodowych.

§ 2.

Szkoły, o których mowa w § 1 noszą nazwę: „Publiczna Szkoła Dokształcająca Zawodowa w . . . . ".

W razie istnienia w danej miejscowości kilku publicznych szkoł dokształcających zawodowych, należy nazwę każdej poszczególnej szkoły uzupełnić liczbą porządkową.

§ 3.

Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister W. R. i O. P.
w. z. (—) J. Błeszyński

Wyciąg z wykazu szkół znajdujących się na terenie Okręgu Szkolnego Łuckiego i uznanych za publiczne szkoły dokształcające zowodowe.

Dubno	—	Publiczna	Szkoła	Dokształcająca	Zawodowa
Horochów	—	„	„	„	„
Kostopol	—	„	„	„	„
Kowel	—	„	„	„	„
Luboml	—	„	„	„	„
Łuck	—	„	„	„	„
Ostróg	—	„	„	„	„

Radziwiłłów	—	Publiczna Szkoła Dokształcająca Zawodowa			
Rożyszcze	—	"	"	"	"
Równe	—	"	"	"	"
Sarny	—	"	"	"	"
Uściług	—	"	"	"	"
Wiśniowiec	—	"	"	"	"
Beresteczko	—	"	"	"	"
Włodzimierz	—	"	"	"	"
Dąbrowica	—	"	"	"	"
Kiwerce	—	"	"	"	"

60

OKÓLNIK MINISTRA W. R. i O. P. Nr. 71.

z dnia 19 lipca 1937 r. (II P-4285/37)

w sprawie ułatwiania uczniom szkół powszechnych przede wszystkim stopnia I i II, przechodzenia i uczęszczania do szkół wyższego stopnia lub innego typu.

Szczególnie ważną pod względem państwowym i społecznym jest sprawa umożliwiania względnie ułatwiania uczniom szkół powszechnych stopnia I i II, chętnym i wybitnie zdolnym przechodzenia i uczęszczania do szkół innych oraz zdobywania wyższego poziomu wykształcenia.

Ponieważ okoliczności, w jakich to zagadnienie w życiu występuje, są bardzo rozmaite, sposoby jego rozwiązywania muszą być też różnorodne; wybór najodpowiedniejszego sposobu w każdym przypadku zależeć będzie zarówno od dokładnej znajomości wszystkich warunków jak i od stopnia osobistego zainteresowania się tymi ważnymi i pilnymi potrzebami.

Podkreślając przy tej sposobności z całym naciskiem konieczność niesienia pomocy w kształceniu wybitnie zdolnych uczniów — dzieci rolników, omówioną w okólniku Nr. 72 z dnia 6 sierpnia 1936 r. Nr. II P-5162/37 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 6, poz. 126), dla ułatwienia orientacji w powyższym zagadnieniu podaję wskazania, które powiny być brane pod uwagę przez zainteresowane osoby, instytucje i władze do czasu ogłoszenia szczegółowych przepisów, zwłaszcza dotyczących sieci szkolnej.

A. Możliwości przechodzania.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami istnieją następujące możliwości przechodzenia uczniów szkół powszechnych:

I. ze szkół stopnia I:

1) bez egzaminu — po ukończeniu z wynikiem pomyślnym:

a) klasy I i II do kl. II i III szkoły stopnia II i III,

b) dwuletniej klasy III — (ze stratą roku) do kl. IV szkoły powszechnej stopnia II i III,

c) co najmniej jednego roku klasy IV (ze stratą roku) do kl. V szkoły powszechnej stopnia II i III oraz do szkół zawodowych stopnia niższego i do szkół dokształcających zawodowych, opartych na pierwszym szczeblu programowym;

2) na podstawie egzaminu wstępnego — po ukończeniu z wynikiem pomyślnym:

a) jednego roku klasy III do kl. IV szkoły powszechnej stopnia II i III,

b) dwu lat klasy IV (ze stratą roku) do kl. VI szkoły powszechnej stopnia II i III,

c) trzyletniej klasy IV (ze stratą roku) na podstawie egzaminu sprawdzającego (niepełnego) do kl. I gimnazjum ogólnokształcącego.

II. ze szkół stopnia II:

1) bez egzaminu — po ukończeniu z wynikiem pomyślnym klasy I, II, III, IV i V do klasy II, III, IV, V i VI szkoły powszechnej stopnia III,

2) na podstawie egzaminu wstępnego po ukończeniu z wynikiem pomyślnym:

a) jednego roku klasy VI do kl. VII szkoły powszechnej stopnia III,

b) co najmniej jednego roku klasy VI na podstawie egzaminu sprawdzającego, (niepełnego) do kl. I gimnazjum ogólnokształcącego,

c) dwu lat klasy VI do kl. I gimnazjum zawodowego, nadto dziewczęta na kurs I seminarium dla wychowawczyń przedszkoli,

III. ze szkół III stopnia,

na podstawie egzaminu wstępnego sprawdzającego (niepełnego) po ukończeniu z wynikiem pomyślnym:

a) klasy VI do kl. I gimnazjum ogólnokształcącego lub zawodowego, nadto dziewczęta na kurs I seminarium dla wychowawczyń przedszkoli,

b) klasy VII do kl. I gimnazjum zawodowego, opartego na 3-cim szczeblu programowym.

IV. po ukończeniu z wynikiem pomyślnym pełnej szkoły powszechnej stopnia III, II lub I do szkół przysposobienia zawodowego.

B. Środki ułatwiające przechodzenie i uczęszczanie.

Można ułatwiać młodzieży przechodzenie względnie uczęszczanie do innych szkół przez: 1) odpowiednią organizację szkolnictwa powszechnego oraz przez dostosowaną do tego

celu sieć szkolną, 2) przez zorganizowaną pomoc społeczną i 3) przy możliwości przechodzenia na podstawie egzaminu przez douczanie.

W niektórych przypadkach dla osiągnięcia pełnego rezultatu potrzebne będzie zastosowanie dwu a nawet wszystkich trzech sposobów.

I. W dziale organizacji wysuwają się na plan pierwszy sposoby rozważania następujące:

1. organizowanie t. zw. *„szkół zbiorczych"* powstających w ten sposób, że dzieci zamieszkałe w rejonach szkół stopnia I lub II po ukończeniu dwu lub więcej klas w swojej szkole przechodzą do szkoły stopnia wyższego w rejonie sąsiednim i uczęszczają do niej pomimo oddalenia, przekraczającego 3 km. Aby jak najwięcej dzieci z sąsiednich rejonów mogło uczęszczać do takich „szkół zbiorczych" należy wybierać dla tych celów miejscowości, które są ośrodkami, do których dla tych czy innych względów ludność częściej przybywa i do których komunikacja jest możliwie najdogodniejsza.

Jako pierwszy etap umożliwiania dzieciom z rejonów szkół niższych stopni, *zwłaszcza I*, uczęszczania do szkół stopnia wyższego, należy poczynić starania, aby każda gmina zbiorowa miała przynajmniej jedną szkołę stopnia III względnie II, która mogłaby stać się „szkołą zbiorczą".

Wiąże się z tym sprawa pokrywania kosztów utrzymania „szkoły zbiorczej", która leżeć może często na terenie innej gminy, niż obwody (rejony) szkół z których dzieci do niej uczęszczają; dotyczy to głównie szkół miejskich, które stają się „szkołami zbiorczymi" dla dzieci zamieszkałych w gminach wiejskich, otaczających miasto. Sprawę tę omawia okólnik Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dn. 5.IX.1936 r. Nr. S.S. 53/66-1, podany do wiadomości przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego pismem z dnia 17.IX.1936 r. Nr. II P-6140/36. Zaznaczono w nim, że zarówno zbyt wysokie opłaty, jak i żądanie opłat za dzieci, których rodzice nie mogą ich uiścić, nie są wskazane i zgodne z interesem publicznym; zalecono by gminy miejskie traktowały iudywidualnie obowiązek uiszczania opłat za uczniów z obcego obwodu (rejonu), a w każdym razie tak, by żądanie uiszczania opłaty nie uniemożliwiło dzieciom obcych obwodów (rejonów) uczęszczania do szkół powszechnych stopnia wyższego.

2. Z powstawaniem „szkół zbiorczych" łączy się sprawa organizacji tych szkół stopnia I lub II, z których dzieci starszych roczników przechodzą do „szkoły zbiorczej", wyludniając klasy wyższe szkoły swego obwodu (rejonu). Szkoła taka staje się wówczas t. zw. *„szkołą kadłubową"* mającą tylko klasy niższe. W „szkole kadłubowej" np. o jednym nauczycielu, nie mającej wcale klasy czwartej, trzecia klasa może być zamiast dwuletniej jednoroczną i realizować program klasy trzeciej szkoły stopnia II lub III, a wtedy uczniowie po ukończeniu trzech klas takiej szkoły będą mogli przechodzić bez egzaminu i bez straty roku do klasy czwartej szkoły stopnia II lub III.

3. Oprócz „szkół kadłubowych", które posiadają swój rejon, mogą być utrzymywane dla dzieci najmłodszych roczników, przede wszystkim w rejonach szkół stopnia III o większej liczbie uczniów, t. zw. *„oddziały filialne"*, w których wyniki nauczania nie mogą być niższe od wyników odpowiednich klas w szkole macierzystej tak, że uczniowie starszych roczników przechodzą bez żadnych egzaminów do odpowiednio wyższych klas szkoły macierzystej.

II. Drugi rodzaj środków ułatwiających już nie tyle przechodzenie ile raczej uczęszczanie do innych szkół dotyczy: a) dochodzenia uczniów do szkół wyższych stopni, b) dowożenie uczniów, oraz c) stałego lub okresowego w ciągu roku szkolnego pobytu uczniów w miejscowości, w której są szkoły o wyższym poziomie nauki.

O ile chodzi o dochodzenie, należy zwrócić baczną uwagę przede wszystkim na te wszystkie ułatwienia i skrócenia drogi dzieci do szkoły innej, ktore dadzą się przeprowadzić niewielkim nakładem pracy i kosztów (budowa mostków, kładek na rzeczkach i strumieniach, grobli na bagnach, zorganizowanie przewozów przez rzeki, stawy, jeziora, budowa ścieżek, obsadzanie ich drzewami itp.

Sprawą dowożenia (podwożenia) dzieci do szkoły i odwożenia ich do domu rodzicielskiego należy zainteresować wszystkie wchodzące tu w grę czynniki, a więc inspektoraty szkolne, kierownictwa szkół, opieki szkolne, koła rodzicielskie, gromady, gminy, samorząd powiatowy, przedsiębiorstwa przemysłowe itp.

Konsekwentne działanie na tym odcinku powinno z czasem doprowadzić do powszechnego uznania i stosowania tego środka, co stanie się właściwą podstawą ustawowego jego unormowania.

Przy organizowaniu dowożenia dzieci do szkół przez gminy, gromady, opieki szkolne, koła rodzicielskie itp. należy mieć na uwadze nie tylko faktyczne dowożenie (podwożenie) i odwożenie dzieci szkolnych, ale również ewentualne zapewnienie uczniom całkowitego lub częściowego opłacania biletów kolejowych, autobusowych i t. d. Wyzyskać więc należy w tym zakresie wszystkie możliwości przejazdów ulgowych. Należy też brać pod uwagę te wszystkie miejscowe środki dowożenia (podwożenia), które nie tylko dają gwarancję największej trwałości i ciągłości (np. poczta wiejska, dowożenie produktów żywnościowych do miast, mleka do spółdzielni, kolejki leśne itp.) ale zarazem umożliwiają powrót dzieci ze szkoły do domu.

Młodzież gromadnie dojeżdżającą do szkół i odjeżdżającą do domów rodzicielskich, należy otoczyć właściwie zorganizowaną opieką tak w czasie czekania na odjazd pociągu, autobusu, furmanek i t. p. jak i w czasie podróży.

Stały względnie okresowy (przez pewną tylko część roku szkolnego) pobyt młodzieży w miejscowościach, w których uczęszcza do szkół, ułatwiać nadto należy przez wyzyskanie tych możliwości, jakie nasuwają istniejące już bursy i internaty oraz przez organizowanie nowych burs i internatów lub stancyj zbiorowych, dostosowanych do warunków miejscowych.

III. Środkiem ułatwiającym uczniom, istotnie zdolnym, przechodzenie do szkół innych na podstawie złożonego egzaminu jest ich douczanie.

1. Douczanie uczniów zdolnych może być indywidualne lub grupowe, według odpowiednio opracowanych programów, które powinny uwzględniać poszczególne możliwości wymienione pod A.

Specjalną formą douczania indywidualnego jest samouctwo uczniów oparte przede wszystkim na radach i systematycznie udzielanych wskazówkach przez nauczycieli.

2. Douczanie może być bezpłatne jako działalność społeczna lub opłacane przez gromady, gminy, opieki szkolne lub zainteresowanych rodziców; odbywać się ono powinno z reguły w budynku szkolnym, przy korzystaniu ze środków i pomocy szkolnych oraz pod opieką władz szkolnych i szkoły.

3. Douczanie może być prowadzone bądź w ciągu całego roku szkolnego, bądź w ciągu wakacji na specjalnie zorganizowanym kursie, najlepiej w miejscowości centralnie w gminie położonej; dla umożliwienia udziału w kursie i uczniom mieszkającym dalej od siedziby kursu należy urządzić dla kursu bursę w szkole lub przy szkole, opłacaną częściowo przez samorząd terytorialny, częściowo zaś, z reguły w naturze, przez zainteresowanych rodziców.

4. Z douczaniem wiąże się sprawa zdobycia odpowiednich podręczników i utworzenia biblioteczek do wypożyczania tych podręczników zainteresowanym uczniom. Należy dążyć do tego, by biblioteczki takie były w każdej szkole zwłaszcza stopnia I, oraz w szkołach, przy których będą wakacyjne kursy douczające. Przy zdobywaniu podręczników należałoby wyzyskać również pomoc szkół jednych dla drugich.

Warunki komunikacyjne, społeczne, gospodarcze, poziom kulturalny ludności itd. w Polsce przedstawiają zbyt wielką różnorodność, żeby można było wskazać i omówić wszystkie możliwości ułatwień w przechodzeniu i uczęszczaniu uczniów szkół powszechnych, zwłaszcza stopnia I i II, do szkół innych. Dlatego też rozwiązując to zagadnienie nie należy się opierac na jakichś schematach, lecz działanie swe dostosowywać do warunków lokalnych i istotnych możliwości technicznych. Pamiętać należy, że nawet w najgorszych warunkach można ułatwić w znacznym stopniu dzieciom zdolnym przechodzenie i uczęszczanie do szkoły wyższego stopnia organizacyjnego, a przez to umożliwić zdobywanie wyższego poziomu wykształcenia.

Odwołuję się też do dobrej woli pp. inspektorów szkolnych, kierowników szkół i nauczycieli, aby w poczuciu najlepiej pojętego obowiązku obywatelskiego zajęli się tą sprawą jak najtroskliwiej i zechcieli w miarę możności przyczyniać się do powiększenia liczby młodzieży kończącej szkoły powszechne o najwyższym stopniu organizacyjnym.

Minister

(—) W. Świętosławski

61

OKÓLNIK MINISTRA W. R. i O. P. Nr. 55

z dnia 3 czerwca 1937 r. (I R-4830/37)

o taksie administracyjnej w państwowych liceach pedagogicznych i pedagogiach.

Z mocą obowiązującą od dnia 1 września 1937 r. zarządzam pobieranie w państwowych liceach pedagogicznych i pedagogiach taksy administracyjnej rocznej w wysokości 30 zł.

Dzieci rodziców niezamożnych, o ile wykazują postępy w naukach dostateczne i sprawowanie dobre, mogą korzystać — począwszy od I półrocza klasy I—ze zwolnienia od taksy administracyjnej. Zwolnienie od taksy administracyjnej należy stosować w odniesieniu do dzieci niezamożnych inwalidów wojennych, niezamożnych kawalerów orderu „Virtuti Mili-

tari" i odznaczonych Krzyżem lub Medalem Niepodległości.

Radom Pedagogicznym przysługuje prawo zwalniania od taksy administracyjnej w granicach 25% liczby uczniów w danej szkole. Gdyby wyjątkowe względy zmuszały Radę Pedagogiczną do udzielenia większej liczby zwolnień, powinny Dyrekcje szkół uzyskać na to zgodę Kuratorium Okręgu Szkolnego, występując z wnioskami w I półroczu do dnia 1 listopada, a w II półroczu do dnia 1 kwietnia.

Nie pobiera się taksy administracyjnej od dzieci, uczęszczających do szkół ćwiczeń państwowych liceów pedagogicznych i pedagogiów, zorganizowanych na zasadach wskazanych w § 14, rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 6 marca 1937 r. o organizacji państwowego liceum pedagogicznego (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 3, poz. 56).

Decyzja Rady Pedagogicznej o udzieleniu zwolnień od taksy administracyjnej następuje do dnia 20 października na skutek podania, wniesionego do dyrekcji szkoły, przez rodziców lub opiekę domową ucznia w terminie najdalej do dnia 20 września. Dyrekcja szkoły może żądać uzupełnienia podania zaświadczeniem o stanie majątkowym.

Uczniowie, którzy uzyskali zwolnienie od taksy w I półroczu, korzystają ze zwolnienia i w następnym półroczu szkolnym, o ile istnieją nadal warunki, od których zależy zwolnienie. Uczniowie nie zwolnieni od taksy, obowiązani są wpłacać ją ratami półrocznymi bezzwłocznie po zakomunikowaniu im odnośnych decyzyj Rady Pedagogicznej najpóźniej jednak do dnia 20 listopada za I półrocze i do dnia 20 kwietnia za II półrocze.

Uczniowie wstępujący do państwowych liceów pedagogicznych i pedagogiów, składają w dyrekcji szkoły deklaracje, podpisane przez rodziców lub opiekunów prawnych, że po ukończeniu liceum pedagogicznego (pedagogium) pełnić będą służbę nauczycielską w publicznych szkołach powszechnych w ciągu lat trzech lub dokonają zwrotu kwoty 170 zł. za każdy rok nauki, pobieranej w tych szkołach. Wzór deklaracji i sposób jej składania wskażą osobne przepisy.

Postanowienia punktów VII, IX-a, XII-a i XII-h okólnika Nr. 85 z dnia 14 czerwca 1934 r. (I R-4547/34) o opłatach szkolnych w państwowych szkołach średnich ogólnokształcących, państwowych zakładach kształcenia nauczycieli oraz przy egzaminach nauczycieli szkół powszechnych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 6—7, poz. 96) — obowiązują w państwowych liceach pedagogicznych i pedagogiach.

Minister
w. z. (—) J. Błeszyński

KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO ŁUCKIEGO
Nr. II-12062/37

Równe, dnia 9 czerwca 1937 r.

W sprawie taksy administracyjnej w państwowych liceach pedagogicznych i pedagogiach

OKÓLNIK Nr. 37.

Powyższy okólnik Ministra W. R. i O.P. podaję do wiadomości

Kurator Okręgu Szkolnego
Dr. E. Nowicki

62

OKÓLNIK MINISTRA W. R. i O. P. Nr. 62.

z dnia 23 czerwca 1937 r. (BP-1927/37

w sprawie obrony w Komisjach Dyscyplinarnych dla nauczycieli.

I. Art. 83 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz.U.R.P. Nr. 104 z 1932 r., poz. 873) i § 7 rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 20 stycznia 1933 r. o komisjach dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnym przeciwko nauczycielom (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 217) nie zawierają wyraźnego przepisu, którýby postanawiał, że obrońcą w Komisji Dyscyplinarnej może być jedynie nauczyciel lub funkcjonariusz w służbie czynnej.

Wobec tego należy dopuszczać do obrony nauczyciela względnie funkcjonariusza państwowego emerytowanego, zamieszkałego na obszarze, na który rozciąga się zakres działania komisji dyscyplinarnej.

II. Zmieniając wyjaśnienie zawarte w ustępie ostatnim pisma Ministerstwa W. P. i O. P. z dnia 31 maja 1935 r. Nr. BP-7108/34 ustalam że: pojęcia „funkcjonariuszów państwowych" w rozumieniu art. 83 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli nie należy ograniczać do kategoryj, wymienionych w art. 1 ust. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 86, poz. 663), ponieważ wyłączenie innych kategoryj, a mianowicie sędziów i prokuratorów, oficerów i szeregowych Policji Państwowej i Straży Granicznej nie miałoby w art. 83 powołanej ustawy dostatecznego uzasadnienia.

III. Równocześnie uchylam okólnik Nr. 93 z dnia 12 listopada 1935 r. (BP-24897/35) o interpretacji rozporządzenia w sprawie postępowania dyscyplinarnego przeciwko nauczycielom.

Minister
(—) W. Świętosławski

63

OKÓLNIK MINISTRA W. R. i O. P. Nr. 67.

z dnia 8 lipca 1937 r. (II P-6062/37)

w sprawie Kół Szkolnych Krucjaty Eucharystycznenej w szkołach powszechnych.

Po porozumieniu się z władzami kościelnymi ustalam, że na terenie szkół powszechnych mogą istnieć jako jedyne organizacje religijne dla młodzieży szkolnej wyznania rzymsko-katolickiego „Koła Szkolne Krucjaty Eucharystycznej".

Organizacja Kół Szkolnych Krucjaty Eucharystycznej powinna się opierać na załączonym regulaminie.

Minister
(—) W. Świętosławski

Załącznik do Nr. II P-6062/37.

Regulamin
Kół Szkolnych Krucjaty Eucharystycznej.

1. Dla pogłębienia wychowania religijnego i umiejętego stosowania w życiu codziennym zasad religii katolickiej oraz kształtowania charakteru młodzieży, zakłada się w szkołach powszechnych organizację pod nazwą „Koła Szkolne Krucjaty Eucharystycznej".

2. Środkami prowadzącymi do osiągnięcia powyższego celu są ćwiczenia religijne, modlitwa, przystępowanie do Sekramentów Sw. i zebrania Koła Szkolnego Krucjaty Eucharystycznej.

3. Koła Szkolne Krucjaty Eucharystycznej powołuje do życia właściwy Ordynariusz diecezji. O założeniu Koła Szkolnego Krucjaty Eucharystycznej zawiadamia właściwe kierownictwo szkoły ksiądz — Opiekun Koła.

4. Na czele Koła Szkolnego Krucjaty Eucharystycznej stoi jako opiekun ksiądz nauczający religii w szkole powszechnej, w której Koło powstaje. Jeżeli w szkole religii nie uczy kapłan, opiekunem Koła Szkolnego Krucjaty Eucharystycznej może być każdorazowy duszpasterz parafii, w której znajduje się szkoła, o ile w poszczególnym wypadku nie zgłosi umotywowanego zastrzeżenia wobec Ks. Biskupa Ordynariusza Kurator Okręgu Szkolnego. Ksiądz-Opiekun może do współpracy w Kole Szkolnym Krucjaty Eucharystycznej zaprosić członków grona nauczycielskiego religii rzymsko-katolickiej.

5. Członkiem Koła Szkolnego Krucjaty Eucharystycznej może być każdy przyjęty przez Opiekuna uczeń lub uczenica szkoły powszechnej, religii rzymsko-katolickiej, odznaczający się sumiennym spełnianiem obowiązków w domu i w szkole.

6. Składek od członków Kół Szkolnych Krucjaty Eucharystycznej na terenie szkoły nie pobiera się.

7. W Kole Szkolnym Krucjaty Eucharystycznej mogą być tworzone sekcje, odpowiadające zasadniczym celom i środkom Koła Szkolnego Krucjaty Eucharystycznej.

8. Zebrania Koła Szkolnego Krucjaty Eucharzstycznej powinny się odbywać przynajmniej raz na miesiąc w lokalu szkolnym, przeznaczonym na ten cel przez kierownictwo szkoły, albo—w braku miejsca w szkole—w innym miejscu obranym przez Księdza-Opiekuna. Na zebraniach może być obecny Kierownik Szkoły lub osoba religii rzymsko-katolickiej, wyznaczona z pośród grona nauczycielskiego. O każdym zebraniu Koła Szkolnego Krucjaty Eucharystycznej zawiadamia Ksiądz-Opiekun Kiarownika Szkoły.

9. Ksiądz-Opiekun podaje do wiadomości Kierownictwa szkoły liczbę członków Koła Szkolnego Krucjaty Eucharystycznej, z końcem zaś każdego roku szkolnego krótkie sprawozdanie z pracy Koła.

10. Młodzież zorganizowana w Kołach Szkolnych Krucjaty Eucharystycznej może nosić odznakę Kół Szkolnych Krucjaty Eucharystycznej, posiadać sztandar według ustalonego wzoru oraz brać udział w obchodach i manifestacjach religijnych w czasie wolnym od zajęć szkolnych.

11. Rozwiązać Koła Szkolne Krucjaty Eucharystycznej może Ordynariusz, majątek zaś tych Kół przechodzi wtedy na własność innej organizacji religijnej według jego rozporządzenia.

64

OKÓLNIK MINISTRA W. R i O. P.

z dnia 3 czerwca 1937 r. Nr. II. W-3958/37

w sprawie święta wychowania i fizycznego młodzieży szkolnej.

Nawiązując do okólnika z dn. 7 marca 1928 r. Nr. O. W. Fiz. 256/28 (Dz. Urz. Min. W.R. i O.P. Nr. 3 z r. 1928, poz. 61) zwracam uwagę na niewłaściwe rozbudowanie międzyszkolnych imprez i świąt wychowania fizycznego, z równoczesnym zaniedbaniem pokazów sprawności młodzieży wewnątrz szkoły, mogących przynieść istotne korzyści wychowawcze.

Jakkolwiek wymienione zarządzenie przewiduje także imprezy międzyszkolne, podkreśla jednak wyraźnie znaczenie przede wszystkim pokazów wykonywanych przez szkołę dla młodzieży i jej rodziców, jako przeglądu rocznego dorobku szkoły w dziedzinie wychowania fizycznego.

Ze względów wychowawczych uważam za wskazane, by unikać imprez międzyszkolnych wychowania fizycznego powodujących niepotrzebne zakłócenie spokoju i skupienia w pracy szkolnej. Udział młodzieży szkolnej w imrpezach międzyszkolnych w. f. należy ograniczyć do powiatowych świąt przysposobienia wojskowego i wychowania fizycznego, w których brać będzie udział młodzież męska.

w. z. Ministra
(—) Jerzy Ferek-Błeszyński
Podsekretarz Stanu

65

OKÓLNIK MINISTRA W. R. i O. P.

z dnia 30 czerwca 1937 r. (II W-5737/37)

w sprawie zwolnienia od obowiązku prowadzenia ćwiczeń dziesięciominutowych i śródlekcyjnych.

Dziesięciominutowe ćwiczenia cielesne, objęte programami nauczania dają często wyniki ujemne z powodu nieodpowiednich warunków w wielu szkołach powszechnych i średnich. Wobec tego zarządzam aby od początku roku szkolnego 1937/38 ćwiczenia te prowadzono nadal tylko w tych szkołach, które mają względnie uzyskają odpowiednie warunki umożliwiające osiągnięcie istotnych korzyści z ćwiczeń.

Równocześnie uchylam nakaz prowadzenia tak zwanych ćwiczeń śródlekcyjnych zarządzonych okólnikiem z dnia 15.X.1931 r. Nr. I W. F.-4095/31 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 11/31, poz. 129).

Jednakże polecam nauczycielstwu szkół wszystkich stopni i typów jak najskrupulatniej przestrzegać wietrzenia klas i pracowni w czasie zajęć szkolnych; moment ten powinien być połączony z przerwą w pracy, umożliwiającą młodzieży swobodny odpoczynek i rozprostowanie całego ciała. Pamiętać przy tym należy, że im młodsze dzieci w klasach i im bardziej niewygodne ławki, tym konieczniejsze są takie odpoczynki i przerwy.

Minister
(—) W. Świętosławski

KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO ŁUCKIEGO

Równe, dn. 17 lipca 1937 r.

W sprawie zwolnienia od obowiązku prowadzenia ćwiczeń dziesięciominutowych i śródlekcyjnych.

OKÓLNIK Nr. 41.

Powyższy okólnik Pana Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego podaję do wiadomości i przestrzegania.

Za Kuratora Okręgu Szkolnego
K. Tokarski
Naczelnik Wydziału

66

ODPIS

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH

Warszawa, dn. 12.IV.1937 r.

Nr. Wojsk. O. P. L./118/1

W sprawie zespolenia strażactwa.

Do
P.P. Wojewodów (Pana Komisarza Rządu na m. st. Warszawę) i Prezydenta m. st. Warszawy.

Realizacja postanowień ustawy z dnia 13 marca 1934 r. o ochronie przed pożarem i innymi klęskami (Dz. U. R. P. Nr. 41, poz. 365) zmierza w pierwszym rzędzie w kierunku należytego zorganizowania, ujednolicenia i usprawnienia działalności wszystkich straży pożarnych na terenie Państwa. Zamierzenia te są wspólnym zadaniem zarówno władz państwowych i samorządowych jak i Związku Straży Pożarnych R. P. — instytucji powołanej do czuwania nad całokształtem organizacji obrony przeciwpożarowej w Państwie w myśl wydawanych przeze mnie zarządzeń i wytycznych z racji sprawowania naczelnego nadzoru nad bezpieczeństwem pożarowym w kraju i działalnością stowarzyszeń.

Aby umożliwić Związkowi, którego rozwój i znaczenie jest szczególnie użyteczne dla interesów państwowego i społecznego, realizację jego zasadniczych celów i zadań statutowych, Rada Ministrów uznała Związek za Stowarzyszenie wyższej użyteczności i nadając mu jednocześnie przywilej wyłączności działania w zakresie jednoczenia we wspólnej organizacji poszczególnych straży pożarnych, sprawowania kontroli fachowej i organizacyjnej nad wszystkimi strażami pożarnymi na obszarze całego Państwa, utrzymywania kursów fachowych z zakresu pożarnictwa, szkolenia fachowych organów pożarniczych inspekcyjnych i instrukcyjnych dla potrzeb własnych, samorządu, instytucji komunalnych itp. (Dz. U. R. P. Nr. 102/33, poz. 779).

Jakkolwiek postanowienie art. 8 wymienionej na wstępie ustawy nakłada właściwie tylko na straże ochotnicze obowiązek należenia do Związku w charakterze członków, tem nie mniej jednak z uwagi na konieczność ujednolicenia i usprawnienia działalności wszystkich straży oraz ze względu na korzyści, wynikające dla członków z przynależności do Związku

w formie korzystania z pomocy i urządzeń technicznych, porad fachowych i organizacyjnych z zakresu pożarnictwa i t. p. uważam, za bardzo wskazane i celowe, aby zarówno straże zawodowe utrzymywane przez gminy jak i straże prywatne zgłosiły swe przystąpienie do Związku w charakterze członków czynnych.

Przystąpienie straży pożarnych zawodowych do Związku nie obciąży finansowo gmin, gdyż wysokość składki członkowskiej wynosi zaledwie 25—50 zł. rocznie, a poza tym w niczym nie naruszy uprawnień przełożonych gmin przewidzianych w art. 43 wyżej wymienionej ustawy, ułatwi im natomiast w wysokim stopniu wykonywanie zadań i obowiązków z zakresu obrony przeciwpożarowej jako organom wykonawczym władz administracji ogólnej i przyczyni się bezwątpienia do szybszej i należytej organizacji bezpieczeństwa przeciwpożarowego.

Momentem przemawiającym za koniecznością przystąpienia straży pożarnych do Związku jest również i to, że straże niezależnie od obowiązku niesienia pomocy i ratunku w wypadkach pożarów lub innych klęsk żywiołowych mają również ustawowy obowiązek brania udziału w akcji przeciwlotniczej i przeciwgazowej w czasie pokoju i wojny co łączy się ściśle z podstawowym zagadnieniem obronności kraju. Przygotowanie straży pożarnych do tych zadań może być wykonane w pierwszym rzędzie przez przystąpienie straży do Związku, który od dawna współpracuje z władzami państwowymi w dziedzinie oplpoż. i oplgaz. prowadząc tę akcję w strażach zrzeszonych w bardzo szerokim zakresie. Sprawa ta nabiera w chwili obecnej zasadniczego znaczenia a to z uwagi na postanowienie § 14 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr. 10, poz. 73) o przygotowaniu w czasie pokoju obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej Państwa, które to rozporządzenie powierza Związkowi organizowanie, szkolenie i zaopatrywanie organów akcji przeciwpożarowej t. j. straży pożarnych w zakresie obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej.

Mając na względzie dotychczasowe stanowisko niektórych gmin miejskich, które częstokroć nie rozumiejąc korzyści wynikających z przynależności straży zawodowych do Związku badź innych przyczyn — ustosunkowały się do poczynań Związku obojętnie motywując niejednokrotnie swe stanowisko niechęcią do podporządkowania swych straży nadzorowi i kontroli Oddziałów Powiatowych Związku—obecnie opracowywany nowy statut tego stowarzyszenia przewiduje, że Zarząd Główny Związku będzie mógł zwolnić niektóre straże pożarne (w pierwszym rzędzie straże zawodowe) od nadzoru i kontroli Oddziałów Powiatowych.

Wyłączone z tej ingerencji straże zawodowe uzyskują uprawnienia oddziałów (okręgów) i będą podlegały hierarchicznie bądź Okręgowi Wojewódzkiemu bądź też Zarządowi Głównemu Związku bezpośrednio, przy którym w najbliższym czasie zostanie utworzony specjalny referat dla spraw straży pożarnych zawodowych.

Niezależnie od celowości przystąpienia straży zawodowych i prywatnych do Związku uważam również za wskazane, aby naczelnicy i kierownicy samoistnych jednostek straży zgłaszali swój akces do Korpusu Technicznego Związku, będącego w znaczeniu ustawowym fachowym pożarniczym organem inspekcyjnym i istrukcyjnym przy pomocy którego władze państwowe i samorządowe będą mogły wykonywać nadzór fachowy nad działalnością straży i pogotowi pożarnych.

Przystąpienie wyżej wymienionych do Korpusu Technicznego Związku w charakterze członków umożliwi również utworzenie jednolitej i zdyscyplinowanej kadry fachowców z obrony przeciwpożarowej i przeciwlotniczo-pożarowej zorganizowanej na wzór i na zasadach wojskowych, odpowiednio przygotowanych i wyszkolonych według jednolitych zasad i programów, przez co uniknie się wreszcie tak niepożądanej jak to ma niestety miejsce obecnie, rozbieżności w zakresie wyszkolenia, organizacji, rozkazodawstwa i przygotowania bojowego członków straży pożarnych.

Kładąc specjalny nacisk na należyte zorganizowanie obrony przeciwpożarowej w Państwie, co możliwe jest do osiągnięcia w pierwszym rzędzie przez usprawnienie działalności straży i ich członków w myśl jednolitych i wspólnych zarządzeń i wytycznych organizacyjnych, proszę Pana Wojewodę, P. Komisarza Rządu, P. Prezydenta, o spowodowanie, aby gminy miejskie oraz przedsiębiorstwa, inne zakłady i instytucje zarówno prywatne jak i państwowe lub będące pod zarządem Państwa za wyjątkiem straży wojskowych (art. 50 ust. o ochr. przed poż.) już w czasie najbliższym zgłaszały swe straże pożarne na członków czynnych Związku Straży Pożarnych R. P. oraz żeby naczelnicy, ich zastępcy i kierownicy samodzielnych jednostek straży składali odpowiednie podania do Związku o zaliczenie ich w poczet członków Korpusu Technicznego Związku.

O wydanych w tej sprawie zarządzeniach i o wynikach akcji zespolenia straży w Związku Straży Pożarnych R. P. proszę Pana Wojewodę, P. Komisarza Rządu, P. Prezydenta powiadomić mnie w terminie do dnia 30 kwietnia 1937 r.

(—) *Sławoj Składkowski*
Minister

KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO ŁUCKIEGO

Równe, dn. 6 sierpnia 1937 r.

Nr. I-13001/37

Zespolenie strażactwa

W związku z zarządzeniem Ministerstwa W. R. i O. P. z dn. 14.VI.1937 r. Nr. II. P-4361/37 podaję powyższy okólnik Pana Ministra Spraw Wewnętrznych w celu dokładnego zaznajomienia się z jego treścią i zachęcam ogół nauczycielstwa, aby przez szkołę i w zetknięciu się pozaszkolnym z mieszkańcami uświadamiało ogół o konieczności przystępowania straży pożarnych do Związku, z uwagi na doniosłość jaką przedstawia dla Państwa utrzymanie straży pożarnych na odpowiednim poziomie w czasie pokoju i na znaczenie ich w czasie wojny,

Kurator Okręgu Szkolnego
(—) Dr. E. Nowicki

67

OKÓLNIK MINISTERSTWA W. R. i O. P.

z dnia 26 czerwca 1937 r. Nr. II S-4832/37

w sprawie wynagrodzenia członków komisyj egzaminacyjnych za egzamin ukończenia gimnazjum ogólnokształcącego.

Na podstawie § 4 regulaminu egzaminu ukończenia gimnazjum ogólnokształcącego, ogłoszonego zarządzeniem Ministra W. R. i O. P. z dnia 22 lutego 1937 r. (II S-847/37—Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 3 z dnia 25.III.1937 r.) zarządzam co następuje:

Za pracę przy egzaminach ukończenia gimnazjum delegowani do tych komisyj dyrektorzy i nauczyciele gimnazjów państwowych i prywatnych otrzymują:

1. za każdą godzinę pracy przy egzaminach piśminnych, ustnych lub na posiedzeniu komisji — wynagrodzenie w wysokości . . . . zł. 2,40

2. za przeglądanie i poprawianie prac piśmiennych — za każdą pracę zosobna:
   a) z języka polskiego (także i z innego języka nauczania szkoły) przewodniczący, nauczyciel-egzaminator . . . . zł. 0,80
   b) z matematyki, jęz. łacińskiego, języka obcego nowożytnego—przewodniczący, nauczyciel-egzaminator . . . . . . zł. 0,60

3. Dyrektorzy i nauczyciele, delegowani do komisyj egzaminacyjnych obcej szkoły w tej samej miejscowości, w której stale urzędują, otrzymują wynagrodzenie tylko za udział w komisjach i poprawianie prac piśmiennych według norm określonych w p. 1 i 2.

4. Dyrektorzy i nauczyciele szkół państwowych, delegowani do komisyj egzaminacyjnych w innej miejscowości, otrzymują nadto—poza wynagrodzeniem, określonym w punkcie 3—zwrot kosztów podróży według obowiązujących przepisów, zaś dyrektorzy i nauczyciele szkół prywatnych — zwrot: ceny biletu kl. II, kosztów na dojazdy ze stacji i do stacji kolejowej względnie przystani w formie ryczałtu po 3 złote za każdą miejscowość. Diety przysługują tylko za czas samej podróży, o ile nie trwa ona krócej niż 6 godzin, przy czym dyrektorom i nauczycielom szkół prywatnych należy wypłacać diety według VII grupy uposażenia.

5. Wizytatorzy, względnie urzędnicy Kuratorium, biorący udział w komisjach egzaminacyjnych w tej miejscowości, w której urzędują, nie pobierają żadnego wynagrodzenia za pracę w komisjach; jeżeli zaś są delegowani do komisyj w innej miejscowości, otrzymują jedynie diety i zwrot kosztów podróży według obowiązujących przepisów.

6. Woźni zakładów państwowych, o ile są zatrudnieni poza obowiązkowymi godzinami w szkołach średnich ogólnokształcących przy odbywaniu egzaminów, otrzymują za każdą godzinę kwotę, odpowiadającą jednemu punktowi uposażenia państwowego.

Podsekretarz Stanu
(—) Jerzy Ferek-Błeszyński.

68

OKÓLNIK MINISTERSTWA W. R. i O. P. Nr. 51

z dnia 22 maja 1937 r. (I R-3709/37)

o księgowaniu i preliminowaniu opłat za korzystanie z pokoi gościnnych w Inspektoratach Szkolnych.

Ministerstwo wyjaśnia, że opłaty za pokoje gościnne, wpłacane na podstawie ewidencji, prowadzonej zgodnie z okólnikiem Nr. 105 z dnia 14 lipca 1933 r. (II S-3962/33), *) tudzież wydatki, związane z utrzymaniem tych pokoi, winny Inspektoraty Szkolne przeprowadzać przez księgę przychodów i rozchodów (wzór Nr. 2 do § 9 Tymczasowych Przepisów rachunkowo kasowych dla Inspektoratów Szkolnych).

Dochody, osiągane z pokoi gościnnych, mają Inspektoraty Szkolne preliminować w pla-

*) Okólnik Kuratorium O.S.Ł. z dn. 24.VIII.1933 r. Nr. II-12004/33.

nach finansowo-gospodarczych (w rubryce Inne). Wydatki na utrzymanie pokoi gościnnych mają Inspektoraty zamieszczać w odpowiednich rubrykach tychże planów (np. w rubrykach, opał, oświetlenie, utrzymanie porządku, urządzenie lokalu).

Zasady powyższe mają zastosowanie we wszystkiah urzędach i szkołach, posiadających pokoje gościnne z tą zmianą, że szkoły przeprowadzają omawiane dochody i wydatki przez dzienniki kasowe.

Naczelnik Wydziału
(—) A. Nowak.

69

OKÓLNIK MINISTERSTWA W. R. i O. P.

z dnia 31 maja 1937 r. Nr. I R-4575/37

w sprawie wartości kaucyjnej i wadialnej 4 1/2% Wewnętrznej Pożyczki Państwowej 1937 r. i 4% Pożyczki Konsolidacyjnej.

Na podstawie pisma Ministerstwa Skarbu z dnia 20 maja 1937 r. Nr. D. II 13177/1/37 Ministerstwo zawiadamia, że:

1) wartość depozytowa (wadialna i kaucyjna) świadectw tymczasowych 4 1/2% Wewnętrznej Pożyczki Państwowej 1937 r., wypuszczonej na podstawie ustawy z dnia 7 kwietnia 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr. 28 z 1937 r., poz. 207), została ustalona na złotych 70 za 100 złotych wartości imiennej;

2) wartość depozytowa (wadialna i kaucyjna) obligacyj 4% Pożyczki Konsolidacyjnej, oznaczona w okólniku Ministerstwa Skarbu z dnia 14 kwietnia 1937 r. L. D. II 9821/1/37 (podanym do wiadomości pismem okólnym M-stwa W.R. i O.P. z dnia 27 kwietnia 1937 r. Nr. I R-3601/37), na złotych 60 za 100 złotych wartości imiennej, ustalona została na złotych 65 (sześćdziesiąt pięć) za 100 złotych wartości imiennej.

Naczelnik Wydziału
(—) A. Nowak.

70

OKÓLNIK KURATORIUM OKR. SZK. ŁUCKIEGO

z dnia 10 czerwca 1937 r. Nr. I-10575/37

w sprawie sklepików szkolnych.

Na skutek okólnika Pana Ministra W. R. i O. P. Nr. 48 z dnia 21.V b. r. Nr. III. H-2485/37 — przypominam okólnik Kuratorium z dnia 14.V.1932 r. Nr. II-8208/32 (Dz. Urz. Kuratorium O. S. Ł. Nr. 6/90, poz. 69) w sprawie szkolnych kas oszczędności i sklepików uczniowskich, oraz pismo z dnia 4.IV.1936 r. Nr. I 5497/36 w sprawie sklepików-spółdzielni szkolnych, czyniąc P.P. Dyrektorów i Kierowników szkół odpowiedzialnymi za ścisłe przestrzeganie postanowień wyszczególnionych okólników.

Jednocześnie zalecam, aby sklepiki szkolne zaopatrywały się w potrzebne towary w sklepach detalicznych i żeby organizację swą opierały na zasadach spółdzielczych. Wyjątek stanowić będą szkoły handlowe niespółdzielcze, w których ze względu na charakter szkoły, sklepikom uczniowskim należy nadać formę spółek handlowych z warunkiem, że ewentualne nadwyżki mogą być użyte jedynie na cele samopomocy uczniowskiej.

Kurator Okręgu Szkolnego
(—) Dr. E. Nowicki.

71

OKÓLNIK KURATORIUM O. S. ŁUCKIEGO

z dnia 14 sierpnia 1937 r. Nr. III-17684/37.

o Polskich Normach Urzędowych.

Kuratorium przypomina, że Min. W. R. i O. P. okolnikiem Nr. 70 z dnia 24.V.1934 r. (BP-9514/34 oraz pismem z dnia 16.IV.36 r. Nr. BP-2410/36) zarządziło wprowadzenie do użytku służbowego podległych władz, urzędów i instytucji następujących „Polskich Norm Urzędowych":

PNU — 001—Dostawa i odbiór papieru,
„ 002—Metody badania papieru,
„ 003—Podział i znakowanie papieru,
„ 006—Papier pisarski,
„ 007—Papier drukowy,
„ 008—Papier gazetowy,
„ 009—Papier pakowy,
„ 012—Bibuła atramentowa,
„ 021—Atramenty i tusze, podział, dostawa i odbiór,
„ 022—Atrament pisarski,
„ 023—Atrament hektograficzny,
„ 024—Tusz kreślarski,
„ 025—Tusz pieczęciowy,
„ 026—Ołówki (oprawne w drzewo),
„ 027—Taśma do maszyn piszących,
„ 028—Kalka pisarska.

Kolor niebarwionego papieru pisarskiego i do druku powinien mieć odcień naturalny, lekko-kremowy.

Wyżej podane „Polskie Normy Urzędowe" oraz wydawnictwa Komisji Normalizacji Druków i Wydawnictw Państwowych p. t.

„Materiały pisarskie — wskazówki o wyborze i stosowaniu w biurach urzędów i instytucji państwowych” są do nabycia w Centrali i oddziałach Polskiej Agencji Telegraficznej.

Jednocześnie Kuratorium zaznacza, że w myśl okólnika Kuratorium Nr. 178 z dnia 22.IV.1927 r. (0-6109/27) obowiązują wymiary papierów w/g PN/0-102 t. j.:

1) dla korespondencji zwyczajnej o wymiarach 210 × 297 m/m — pojedyńczy i podwójny (klasa 4, szereg A) i 148 × 210 m/m—pojedyńczy i podwójny (klasa 5, szereg A),
2) na referaty w brulionie o wymiarach 229 × 324 m/m—pojedyńczy i podwójny (klasa 4, szereg C).

Za Kuratora Okręgu Szkolnego
(—) W. Eymontt
p. o. Naczelnika Wydziału

72

OKÓLNIK KURATORIUM OKR. SZK. ŁUCKIEGO

z dnia 18 sierpnia 1937 r. Nr. 0-17892/37

w sprawie prenumeraty „Roczników Socjologii Wsi”.

Instytut Socjologii Wsi, zorganizowany w 1936 r. przy Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie przystąpił do wydawnictwa p. t. „Roczniki Socjologii Wsi”.

Stały kontakt ze stanem i wynikami naukowych socjologicznych badań środowiska wiejskiego, jako swoistej grupy społecznej, poznanie wszechstronne najżywotniejszych zagadnień tworzącego się nowego typu życia wsi polskiej w dziedzinie nie tylko ekonomicznej ale równocześnie oświatowej i ogólno-kulturalnej jest szczególnie pożądany i ważny dla pracowników oświatowych, działających na terenie wiejskim.

W związku z powyższym na podstawie okólnika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 14.VIII.1937 r. Nr. III R. G-2782/37 — Kuratorium poleca, aby wszystkie szkoły i licea rolnicze, jako też licea pedagogiczne w miarę posiadanych kredytów zaprenumerowały do bibliotek „Rocznik Socjologii Wsi”.

Wydawnictwo to poleca się również uwadze P.P. Inspektorów Szkolnych.

Równocześnie Kuratorium komunikuje, że wydawnictwo p. t. „Rocznik Socjologii Wsi ukazało się już w handlu księgarskim. Adres administracji wydawnictwa: Warszawa, ul. Jasna 8 m. 4. Konto P. K. O. 46100. Cena prenumeraty rocznej wynosi 10 zł.

W/z Kuratora Okręgu Szkolnego
(—) W. Eymontt
p. o. Naczelnika Wydziału

KOMUNIKATY

73

Uprawnienia prywatnych liceów ogólnokształcących w Okręgu Szkolnym Łuckim.

Pan Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego decyzją z dnia 13 lipca 1937 r. Nr. II. S-5952/37 nadał na podstawie § 6 rozporządzenia z dnia 1 maja 1929 r. Nr. II-2875/29 (Dz. U. Min. W. R. i O. P. Nr. 6, poz. 75) prywatnym liceom ogólnokształcącym na rok szkolny 1937/38 prawa szkół państwowych:

a) pełne prawa

1. Prywatnemu Koedukacyjnemu Liceum Ogólnokształcącemu Wydziału Powiatowego i Zarządu Miejskiego m. Krzemieńca,

2. Prywatnemu Koedukacyjnemu Liceum Ogólnokształcącemu im. Ks. H. Kołłątaja w Łucku,

3. Prywatnemu Koedukacyjnemu Liceum Ogólnokształcącemu Żydowskiego Towarzystwa Rodzicielskiego „Oświata” w Równem;

b) niepełne prawa

4. Prywatnemu Koedukacyjnemu Liceum Ogólnokształcącemu Klary Erlich w Kowlu,

5. Prywatnemu Koeudukacyjnemu Licem Ogółnokształcącemu z ukraińskim jęz. nauczania T-wa im. Łesi Ukrainki w Łucku,

6. Prywatnemu Koedukacyjnemu Liceum Ogólnokształcącemu z ukraińskim jęz. nauczania Teodora Piekarskiego w Równem,

7. Prywatnemu Koedukacyjnemu Liceum Ogólnokształcącemu z rosyjskim jęz. nauczania Rosyjskiego T-wa Dobroczynności w Równem,

8. Prywatnemu Koedukacyjnemu Liceum Ogólnokształcącemu Matesa Verschleissera we Włodzimierzu.

Komisja Egzaminów Państwowych w Wilnie na Nauczycieli Szkół Średnich

podaje do wiadomości, że egzaminy państwowe na nauczycieli szkół średnich w okresie egzaminacyjnym jesiennym b. r. rozpoczną się 2 października b. r.

Dopuszczeni do egzaminu — w myśl § 12 rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 9 października 1924 r. w brzmieniu, nadanym rozporządzeniem Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 kwietnia 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 253) kandydaci, którzy pragną przystąpić doń w tym okresie, winni zgłosić się pisemnie do Komisji Egzaminacyjnej w terminie 15 września b. r., składając jednocześnie opłatę 75 zł.

Rozkład i terminy egzaminów będą podane do wiadomości zainteresowanych drogą ogłoszeń w lokalu Komisji Egzaminacyjnej (Uniwersytet, ul. Uniwersytecka 3, p. II).

Śląski Zakład dla Głuchoniemych w Lublińcu.

Urząd Wojewódzki Śląski w Katowicach komunikuje, że Śląski Zakład dla Głuchoniemych w Lublińcu przyjmie w nowym roku szkolnym 1937/38 kilkadziesiąt dzieci głuchoniemych obojga płci.

Wspomniany Zakład jest urządzony pod każdym względem wzorowo, według najnowszych wymogów techniki i higieny i dostosowany pod każdym względem do nowoczesnych wymagań szkolnictwa specjalnego.

Zakład dla Głuchoniemych w Lublińcu położony w lesistej okolicy posiada wszelkie warunki zdrowotne; zaopatrzony jest w bogatą bibliotekę specjalną i liczne pomoce naukowe. Sale gimnastyczne, place sportowe, duży park, ogród, instalacje elektryczne, centralne ogrzewanie, kanalizacja. Kierownictwo Zakładu spoczywa w rękach wyszkolonych fachowców.

Warunki przyjęcia do Zakładu są następujące:

1) wiek od 7—13 lat,
2) poświadczenie lekarskie, stwierdzające zdolność dziecka do pobierania nauki w Zakładzie dla Głuchoniemych,
3) zobowiązanie do ponoszenia kosztów utrzymania.

Opłata za wychowanka wynosi 60 zł. miesięcznie, opłata na koszty wyprawy wychowanka jednorazowo 50 zł.

W razie przekazania większej ilość dzieci (powyżej 10) może jeszcze nastąpić pewna zniżka opłaty miesięcznej.

Wszelkich informacyj i szczegółów udziela na żądanie zainteresowanych Urząd Wojewódzki Śląski Wydział P. O. względnie Zakład dla Głuchoniemych w Lublińcu.

Konkursy na stanowiska kierowników szkół.

Na zasadzie art. 11 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. Ust. Rzp. Pol. Nr. 104, poz. 873 z 1932 r.) — Kuratorium ponownie ogłasza konkurs na następujące stanowiska kierowników w publicznych szkołach powszechnych.

L. p.	Inspektorat Szkolny	Stopień organizacyjny szkoły	Siedziba szkoły	Gmina	Powiat	Język nauczania	Mieszkanie dla kierownika szkoły	Grunt dla kierownika szkoły
1	Równe	7	Hoszcza	Hoszcza	Równe	pol.-rus.	3 pok. z kuch.	0,49 ha
2	„	2	Stawki	Równe	„	„	2 „ „	—
3	„	5	Białoszów	Chorów	Zdołbunów	pol.-rus. j. przedm.	2 „ „	5.600 m.^{2}
4	Krzemieniec	7	Nowy Wiśniowiec	Wiśniowiec	Krzemieniec	„	3 „ „	15 a

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA

DZIAŁ OŚWIATY POZASZKOLNEJ

MICHAŁ STOPA
Równe

Przygotowanie nowego roku społeczno-oświatowego.

Zbliżający się okres nowego roku szkolnego jest dla mnie okazją, aby rzucić parę skromnych uwag i o przygotowaniu roku społeczno-oświatowego.

W ogólnych wytycznych pracy szkolnej programu nauki w publicznych szkołach powszechnych na str. XXII czytamy: „Szkoła rozwija swą działalność w pewnym środowisku, nie może być obojętna na jego wpływy. Jednym z podstawowych zadań szkoły jest poznanie więzi, łączących wychowanka ze środowiskiem, wnikanie w strukturę środowiska i jego dorobek kulturalny. Wykorzystując wartości dodatnie, które nastręcza środowisko, a przeciwdziałając jego wpływom ujemnym, przysposobi szkoła powierzoną jej młodzież do przyszłej pracy nad podniesieniem środowiska na wyższy poziom kulturalny". Z tego wyraźnie wynika, że dopóki współczesna szkoła powszechna nie wytworzy kadr inteligencji wiejskiej, zdolnej do dźwignięcia środowiska wiejskiego na wyższy poziom kulturalny, dopóty jedyny reprezentant szkoły — nauczyciel nie powinien wsi pozostawić bez swojej opieki. Nauczyciel musi wiedzieć o tym, że równolegle okok szkoły wartkim nurtem płynie życie społeczne środowiska, żłobiąc sobie własne ścieżyny, które nie zawsze są korzystne dla twórczego rozwoju wsi, a tym samym i Państwa. Dlatego z konieczności w pierwszych początkach nauczyciel musi brać ster życia społecznego w ręce i nadać mu taki kierunek, by „podnieść całokształt życia Polski na inny, wyższy styl" w imię najwyższych interesów Państwa Polskiego. Stąd też szkoła powszechna, a zresztą i każda inna, przy organizowaniu roku szkolnego powinna mieć w polu widzenia i dziedzinę życia społeczno-oświatowego środowiska z jej wszystkimi zagadnieniami, domagającymi się natychmiastowego rozwiązania. Wiemy dobrze o tym, że w każdej dziedzinie mamy wieloletnie zaległości; i tak na odcinku ogólnooświatowym: duży procent analfabetów, zagrażające widmo powrotnego analfabetyzmu, nie rozbudzony w stopniu dostatecznym głód wiedzy; na odcinku wychowawczym obserwujemy zaniedbania w wychowaniu ogólnym, społecznym, artystycznym i fizycznym, a na odcinku gospodarczym również Wołyń nie dorównywuje ziemiom zachodnim, choć przyroda tak go bogato wyposażyła.

Ambicją więc każdej szkoły powinno być skupienie wszystkich sił środowiska dla walki z tym wszystkim, co hamuje postęp naszych środowisk.

2. *Poznanie środowiska dla potrzeb społeczno-oświatowych.* Fundamentalnym czynnikiem szkoły jest jej pracownik pedagogiczny-nauczyciel. On to modeluje dusze dziecięce i przyspasabia je do przyszłego życia. On to swoją myślą twórczą jest mocen zmienić wiele dziedzin życia wsi i wyprowadzić wieś z dzisiejszego prymitywu. Jednak wyniki jego pracy będą zależały od wielu czynników, które powinien z jak największą precyzją przewidzieć i tak je uszeregować, by sprzyjające siły twórcze środowiska mógł w pracy wykorzystać, a wszystkie inne wyeliminować. I dlatego każdy pracownik na samym wstępie musi wiedzieć, że praca społeczno-oświatowa i jej formy muszą się rodzić z potrzeb środowiska. Chcąc zatym leczyć bolączki społeczne, trzeba umieć wniknąć w sytuacje, w których one się rodzą. Stąd też poznanie środowiska musi się stać pierwszym obowiązkiem pracownika oświatowego. Zbadać trzeba „wszystkie czynniki, zarówno rzeczowe, jak ludzkie, które powstają naskutek współżycia grupowego istot ludzkich, a przez to wpływają na wzajemne ustosunkowanie się jednostek i grup społecznych, z którymi wiążą się treści społeczne, a więc przede wszystkim zjawiska gospodarcze, objawy zewnętrzne kultury i t. d.". Zbadać więc trzeba ustrój społeczny grup, ich organizację i prawa, a to po-

zwoli zorientować się w ich wewnętrznej wartości. Potem trzeba zbadać organizacje społeczne, a przede wszystkim ich kierowników i reprezentantów.

W końcu musimy poznać poziom umysłowy i skład członków poszczególnych grup. Nie chodzi mi tutaj oto, by pracownik oświatowy prowadził badania naukowe nad środowiskiem, na które w samych początkach i czasu mieć nie będzie, ale idzie o poznanie i ustalenie rażących braków i potrzeb środowiska, które jaskrawo same rzucają się w oczy.

Dużo materiału obserwacyjnego zbierzemy robiąc bezpośrednie wywiady u poszczególnych jednostek, a kroniki środowiskowe (szkolna, placówek oświatowych i organizacyj) powinny nam również na wiele spraw zwrócić uwagę. Wszystko co będziemy robili na początku w zakresie poznania wartości dodatnich i ujemnych środowiska ma nam umożliwić postawienie diagnozy społecznej.

3. *Dobór pracowników oświatowych.* Następna praca, która czeka nauczyciela, to rozejrzenie się za współpracownikami, gdyż sam nie potrafi podołać wszystkiemu. Kto w przeciętnym środowisku może być brany w tym względzie pod uwagę? Rozumie się że w pierwszym rzędzie współpracownicy na terenie szkoły, następnie pracownicy z innych zawodów, jak: ksiądz, lekarz, leśniczy, urzędnik pocztowy, urzędnicy gminni, funkcjonariusze policji państwowej oraz absolwenci szkół średnich, rolniczych i uniwersytetów ludowych. Czasem we wsi bywają i samoucy, o których nie należałoby zapominać, ze względu na ich przydatność do pracy oświatowej.

Po wypisaniu nazwisk tych osób, którzy zdaniem nauczyciela są predystynowani do pracy społeczno-oświatowej, zwołuje się zebranie dla naradzenia się nad konkretnymi potrzebami środowiska społecznego. Na zebraniu takim powinno się przeprowadzić dyskusję nad aktualną sytuacją społeczno-oświatowo-gospodarczą środowiska oraz nad drogami wiodącymi do rozwiązania najpilniejszych bolączek. Ustala się zatym zakres możliwości, hierarchię potrzeb oraz formy pracy, przez które będzie prowadzone oddziaływanie na środowisko. Następnie zebrani pracownicy wybierają sobie kierownika i dzielą się pracą. Drugie zebranie pracowników oświatowych należałoby poświęcić na sformułowanie programu pracy społeczno-oświatowej.

4. *Program pracy.* W zależności od ilości i jakości dobranych pracowników oświatowych w danym środowisku zdecydujemy się na wybór pewnych form pracy społeczno-oświatowej oraz od tego uzależnimy i program pracy, który powinien powstać ze zbiorowego wysiłku myślowego wszystkich pracowników o. p. Przy tym trzeba pamiętać, że programowi stawia się pewne wymagania, a nimi są: program społeczno-oświatowy dla danego środowiska ma być konkretny, t. j. wykonalny, obliczony na pewien ściśle określony czas, n. p. na rok lub na kwartał, musi nawiązywać w swej koncepcji do wysiłków, jakie w danym środowisku były już podejmowane, musi mieć wyraźne granice terytorialne i osobowe. Skuteczność konkretnego programu zależy od następujących przymiotów: a) program musi być aktualny i uwzględniać ważne zagadnienia. Cele, które chcemy w granicach jednego roku zrealizować, muszą być najwięcej potrzebne, istotne i ważne. Gdyby pracownicy społeczni stwierdzili, że tych ważnych celów jest za wiele, to ze względu na ograniczone możliwości ludzkie i materialne, wybierają z pośród celów tylko te, które najłatwiej dadzą się przeprowadzić. Zasada „pójścia po linii najmniejszego oporu" jest słuszna, zwłaszcza w początkowej akcji społecznej. b) Program konkretny ma być minimalny, gdyż to jest gwarancją, że zostanie należycie wykonany. Znowu musimy przyjąć zasadę, że „mało a dobrze". c) Program musi zgóry przewidzieć, jakie potrzebne będą do realizacji środki osobowe (pracownicy), środki osobowo-rzeczowe (pomoce naukowe) i środki rzeczowe (lokal, światło, opał, ewentualnie pieniądze). d) W programie konkretnym trzeba wyraźnie uwidocznić kolejność celów, które mają być realizowane. Dalej trzeba go należycie rozłożyć w czasie oraz tak rozczłonkować, aby nadawał się do praktycznego wykonania.

W tym miejscu chcę zaznaczyć, że dla niektórych form pracy oświatowej, jak: dla kursów początkowych dla dorosłych i młodocianych na wsi, dla szkół wieczorowych dla dorosłych, dla kursów oświatowo-społecznych dla dorosłych na wsi — programy zostały opracowane przez Instytut Oświaty Dorosłych w W-wie, które mogą oddać dużą pomoc. Jednak i one muszą być przez pracowników przepracowane, aby swoją treścią odpowiadały konkretnemu środowisku. To samo odnosi się do wszystkich innych programów, nadsyłanych przez centrale organizacyjne. Wszelkie zatem programy wzorowe mają służyć pomocą i nie mogą być żywcem przenoszone na teren, o ile swoją treścią nie odpowiadają.

5. *Propaganda.* Program nawet najlepiej opracowany, a nie zrealizowany, nie wniesie w życie środowiska żadnej zmiany. Dlatego pracownicy oświatowi dla swoich koncepcyj myślowych i zamierzeń, ujętych w konkretny program pracy społ.-oświat., muszą zdobyć jak najwięcej zwolenników. Do tego celu użyjemy znanych nam środków propagandy przez żywe słowo i druk. Będzie chodziło nam oto, aby o naszych zamierzeniach została poinformo-

wana jak największa liczba osób, nimi się zainteresowała i z nami współdziałała. Propaganda ma mieć charakter społeczno-wychowawczy, a środki jej będziemy stosowali takie, jakie uznamy za najwłaściwsze i najskuteczniejsze.

Wykorzystać powinniśmy miejscowych duszpasterzy i ich ambony, zebrania rodzicielskie i organizacyj społecznych; osobistego oddziaływania na pewne osobistości też nie powinniśmy zaniedbywać. Ogłoszenia przez sołtysów i dzieci. Pozostają jeszcze ogłoszenia, ulotki i afisze oraz zaproszenia, którymi w miarę potrzeby nie należy gardzić. W okresie propagandy pracownicy oświatowi powinni zwołać zebranie sołtysów, prezesów organizacyj i osoby, uchodzące we wsi za autorytety, aby z nimi naradzić się jeszcze i wysłuchać ich opinii o naszych zamierzeniach. Będzie to okazją do zaproszenia ich do współpracy, polegającej na wytwarzaniu we wsi odpowiedniej atmosfery oraz urabianie świadomości w gromadach o celowości podniesionych wysiłków. Głównie będzie chodziło oto, by kierownicze jednostki urobiły w środowisku tego rodzaju przeświadczenie, że środowisko samo i dla siebie podejmuje prace.

Przy takim postawieniu sprawy może uwolnimy pracowników oświatowych od różnych podejrzeń ze strony środowiska, a z drugiej strony z całą pewnością będziemy mogli liczyć na jego pomoc, gdy prace podjęte uważane zostaną za ich własne. W pracach społecznych zawsze trzeba szukać oparcia o własne i twórcze siły środowiska, a wtedy można się spodziewać lepszych wyników pracy.

6. *Rekrutacja uczestników placówek społeczno-oświatowych.* Analogicznie, jak w pracy szkolnej, tak samo i w pracy społecznej — należałoby przeprowadzić zapisy na poszczególne formy pracy oświatowej. Musimy więc ustalić terminy zapisów i podać je do publicznej wiadomości. Po terminie nie powinno się przyjmować zgłoszeń. To jest zrozumiałe; nie można dopuścić, aby opóźnieni, czy niezdecydowani na samym początku wnosili do pracy dezorganizację i przeszkadzali tym, którzy ochoczo do pracy się zabrali. Takie postawienie sprawy będzie i wychowawcze, gdyż nie przyjęci na przyszłość zrozumieją, że nie można zwlekać, ani też bagatelizować terminu zgłoszeń, bo w przeciwnym razie zostanie się poza zorganizowaną grupą oświatową. Tak samo należałoby postąpić, gdy pracę społeczno-oświatową prowadzimy w oparciu o specjalne zespoły organizacyjne. Okres na rekrutację nie powinien być zbyt długi. Przy rekrutacji uczestników placówek społeczno-oświatowych zwrócimy największą uwagę na młodzież dorastającą i dorosłą oraz na te jednostki z grup społecznych, które najwięcej naszej pomocy potrzebują. W wypadku, gdy zgłosi nam się za dużo ludzi, to ze względu na dobro pracy i nasze fizyczne możliwości, wybierzemy tych, na których i przez których nasz program oświatowy w środowisku będziemy w przyszłości realizowali, a zatym jeszcze raz muszę podkreślić, że na szczególną uwagę zasługują b. wychowankowie szkoły, t. j. młodociani i młodzież dorosła obojga płci.

7. *Przygotowanie środków rzeczowych i rzeczowo-osobowych.* Z kolei musimy zapewnić sobie potrzebne środki do realizacji nakreślonego programu pracy. Jakże często w terenie spotykałem się z tym, że praca społ.-oświatowa nie była rozpoczęta lub w połowie przerwana, bo nie postarano się w porę o światło, opał, podręczniki i t. p. Stoję na stanowisku, że o środki rzeczowe, jak: lokal, lampę, naftę, opał, pieniądze na materiały piśmienne i t. p. powinno się troszczyć samo środodowisko przez swoich przedstawicieli, t. j. sołtysów, przezesów organizacyj oraz uczestników placówek o. p. Jednak nie wszystkie środowiska są na tym poziomie kulturalnym, by rozumiały konieczność ponoszenia świadczeń na cele oświatowe, a często nawet przy dobrej woli nie są w stanie z powodu ubóstwa, dlatego nie rezygnując z naturalnych świadczeń środowiska — zwracamy się o pomoc do samorządu gminnego, który ustawowo powołany jest do przychodzenia z pomocą materialną.

O środki rzeczowo-osobowe, jak: bibliotekę, podręczniki, mapy, lampy projekcyjne, kina, ewentualnie i czasopisma, zwracamy się do odnośnego Inspektoratu Szkolnego, który przez instruktora oświaty pozaszkolnej administruje tymi pomocami. Naturalnie, że w pierwszym rzędzie wykorzystamy wszystkie pomoce naukowe szkolne, a tylko w koniecznej potrzebie będziemy zapotrzebowania kierowali pod adresem Inspektoratu Szkolnego.

8. *Zgłoszenie placówki oświatowej do rejestracji.* Im przypotowania nasze do rozpoczęcia pracy będą wszechstronniejsze i celowo pomyślane, tym będziemy pewniejsi, że praca społeczna, prowadzona b. często nadwyżką energii nauczyciela, zostanie w pierwszym rzędzie doprowadzona do końca, program zostanie wyczerpany, a niewątpliwie uczestnicy wyniosą z tej pracy nowe wartości do tworzenia lepszej przyszłości wsi i Państwa.

Praca społeczna w rejonie szkolnym nie powinna być prowadzona w tajemnicy i dlatego szkoła o zamierzeniach swoich powinna dość wcześnie powiadomić Inspektorat Szkolny danego obwodu, podając następujące dane: a) formę pracy, b) kto będzie pracownikiem społeczno-oświatowym lub społ.-gospodarczym oraz jego zawód, b) program, d) ilość zgłoszo-

nych uczestników placówki oświatowej, e) jaka potrzebna jest pomoc w środkach rzeczowo-osobowych (pomoce naukowe) i w środkach rzeczowych (materialne) f) w jakie dni będą prowadzone zajęcia oświatowe. Zgłoszenie takie należałoby przesłać najpóźniej do dnia *15 października każdego roku.*

Zebrane tą drogą materiały od poszczególnych szkół stanowiłyby podstawę do opracowania konkretnego planu pracy w skali obwodu szkolnego, w którym napewno więcej celowo byłaby zorganizowana pomoc instrukcyjna, materialna, a rozprowadzenie pomocy naukowych odbyłoby się w określonym terminie. Wszystko razem przyniosłoby korzyść pracy społecznej w terenie.

Przygotowanie się do nowego roku społeczno-oświatowego w tym roku szkolnym jest tym bardziej aktualne, że po raz pierwszy w poszczególnych gminach (rejonach oświatowych) zostaną przeprowadzone jednodniowe konferencje pracowników społeczno-oświatowych, na których omówione zostaną programy prac poszczególnych placówek oraz przeprowadzone zostaną wybory gminnych referentów oświatowych. Wyniki więc konferencyj pracowników oświatowych uzależnione będą od stopnia przygotowania się do nowej kampanii oświatowej w terenie.

Na zakończenie chciałem się zastrzec, że uwagi powyższe pisałem z myślą, aby początkującym pracownikom społecznym przyjść z instrukcyjną pomocą. Wiem, że nie wyczerpałem wszystkich możliwości, oraz że nie wszystko da się z tych uwag zastosować, ale równocześnie jestem pewny, że dzisiejszy działacz społeczno-oświatowy wybierze z uwag podanych to, co uzna za dobre, a dla środowiska za pożyteczne.

TOMASZ SZCZEPANIAK
w. Cepcewicze Wielkie, pow. Sarny

Jak przeprowadziłem konkurs dobrego czytania książki.

Jednym ze środków, który prowadzi do zbliżenia wsi z książką jest konkurs dobrego czytania książki. Mówię to już jako praktyk, gdyż obserwowałem, jak się przedstawia poczytność przed i po konkurskie.

Terenem, na którym odbyła się ta „nowość", była wieś ukraińska, położona w powiecie sarneńskim. Wieś dość zamożna, z lekka rozpolitykowana, „leciała" jedynie na sensacje i na nowości. Najlepsza książka, o ile dostała się w niepowołane ręce, była tak fałszywie interpretowana, że „człowiekowi uszy więdły", kiedy słuchał wywodów takiego czytelnika. Gros stanowili czytelnicy, dla których prócz fabuły nic więcej w książce nie było. Znikomy odsetek stanowili ci, którzy chodzili do biblioteki po to jedynie, aby być podziwianym przez dziewczęta, dla których zadrukowana kartka książki stanowiła „zaklętą tajemnicę". Byli i tacy, których stałym zatrudnieniem w bibliotece było beznadziejne przewracanie kartek w katalogu (książek oczywiście nigdy nie wypożyczali). Obserwowałem, notowałem sobie w pamięci „ciekawsze typy" i czekałem na odpowiedni moment, w którym będę mógł zmienić kierunek ich zainteresowań i nauczyć ich szukać wartościowych rzeczy w książce.

Postanowiłem zacząć od tych, którzy mają świeże umysły, niespaczone jeszcze charaktery i zaprawienie do pracy umysłowej, t. j. od byłych wychowanków. Pod koniec listopada r. ub. zaprosiłem chłopców na gawędę do szkoły. Zebrali się dość licznie, jak na pierwszy raz, (około osiemnaście osób). Zacząłem od przeczytania wyjątku z noweli Sienkiewicza p. t. „Za chlebem". Chłopcy w pierwszej chwili byli jak gdyby zaskoczeni (mieli gawędzić, a tu im pan książkę czyta). Uspokoili się dość szybko i zaczęli słuchać uważnie, a kiedy skończyłem prosili, aby im czytać dalej. Zaczęła się gawęda, ale na temat przeczytanego ustępu. Po pewnym czasie „niepewna" gawęda przemieniła się w ożywioną, a chwilami gorącą nawet dyskusję. Młodzież znalazła w treści wspomnianej noweli dużo momentów podobnych do tych, jakie ostatnimi czasy ukazały się na horyzoncie wsi. Beznadziejna emigracja Wawrzona do Stanów Zjednoczonych przypomniała im haniebne oszustwo, które miało miejsce na własnym terenie; naiwni, chciwi ziemi gospodarze dali się podejść sprytnym wydrwigroszom, którzy za dość zresztą znaczne sumy, obiecali im dać na własność olbrzymie obszary urodzajnej ziemi w Afryce; skończyło się oczywiście przegraną chłopa. Po tej dyskusji i odpowiednim naświetleniu przeze mnie niektórych momentów — przyszli „gospodarze" byli już pod moim wpływem. Nie wspominając nic o konkursie, na-

znaczyłem termin drugiego zebrania. Chłopcy idąc do domu żywo rozprawiali.

Drugim razem nastąpiło dalsze czytanie i dyskusja.

Dopiero po kilku wieczorach wyjaśniłem im cel tego czytania i tych dyskusyj.

Do konkursu dobrego czytania pragnęło przystąpić przeszło trzydziestu chłopców (muszę w tym miejscu zaznaczyć, że na naszych zebraniach z każdy wieczorem liczba chętnych zwiększała się — przychodzili również starsi). Przeprowadziłem selekcję i ograniczyłem się do dwudziestu osób (chodziło mi tutaj o lepszy dobór, gdyż konkurs taki miał się odbyć po raz pierwszy na terenie wsi, a nawet powiatu— musiał zrobić wrażenie). Cały zespół podzieliłem na trzy grupy; — każda z nich miała opracować inną książkę. Przy podziale na grupy kierowałem się tą myślą, aby podział przeprowadzony był według zdolności i stopnia wprawy w czytaniu. Pragnąłem przez to wzbudzić szlachetną rywalizację między poszczególnymi grupami i dać możność do dźwignięcia się i pokazania swej silnej woli jednostkom słabym. — Nie zawiodłem się w swych oczekiwaniach.

Grupa „najsilniejsza" wzięła do opracowania „Anielkę"; grupa „słabsza" — „Chatę za wsią"; „najsłabsza" grupa wzięła nowelę H. Sienkiewicza p. t. „Za chlebem".

Wszystkie grupy zbierały się jednocześnie — trzy razy tygodniowo. Na nasze „wieczory" prócz „konkursowiczów" przychodzili także i inni chłopcy, a nawet ich rodzice, którzy tworzyli audytorium bez prawa głosu. Pracowałem zawsze tylko w jedną grupą; dwie pozostałe przysłuchiwały się, aby później w ten sam sposów pracować nad swymi książkami w domu.

W jaki sposób przedstawiała się praca na poszczególną książką?

Każdy konkursowicz musiał znać tytuł książki, jej autora, rok wydania, wydawcę, treść książki, ilość stronic i rozdziałów, o ile książka je posiadała. Myśl przewodnia autora wyszukiwana była wspólnie przez całą grupę. Podobnie przedstawiała się sprawa z aktualizacją zagadnień. Tutaj doznawałem zawsze najmilszych rozczarowań i emocji — podobnych zresztą doznawali i „konkursowicze". Chłopiec skądinąd, zasługujący na miano „ostatniego", dla którego prócz domu poprawczego zdawałoby się nic więcej niema, przeprowadza między poszczególnymi zagadnieniami takie analogie, porusza takie kwestie, że pracownik społeczno-oświatowy musi zmienić czym prędzej o danej jednostce zdanie i uszanować w niej co piękne i szlachetne. Przy aktualizacji zagadnień, miałem choć w części okazje do naprawienia tego, co zepsuli nasi ojcowie, do łagodzenia nienawiści między poszczególnymi stanami. Różnice między ustosunkowaniem się dworu z „Anielki" do chłopa, a tym samym zagadnieniem w dobie dzisiejszej są tak widoczne, że trzeba tylko trochę czasu poświęcić, aby mylne sądy chłopa zmienić. Chłopcy, a także i ich rodzice, zrozumieli, że dzieci chłopskie nie mogą ciągle wałęsać się w brudnych koszulach po błocie między opłotkami, lecz że ich miejsce jest w ławie szkolnej — przy pracy nad książką, inaczej zawsze będzie bieda. Obywatel — Polak, choćby to był i chłop, nie całuje „pana" w rękę, w stosunku do niego jest zawsze uprzejmy.

Gazda, ratując, płonący dom dziedzica, musi być wzorem dla mściwego i zawziętego naszego chłopa. Mieszkaniec wsi musi mieć zaufanie do nauczyciela i do polskich urzędów, a nie będzie padał ofiarą oszustów, jak Wawrzon z „Za chlebem", ani jak ci, którzy wybierali się do „ziemi obiecanej", znajdującej się ponoć w Afryce.

Nie przez suche pogadanki o szkodliwości alkoholu, ale przez odczytanie i odpowiednie zanalizowanie ustępu „Za chlebem", który opisuje warunki, w jakich żyje pijacka, zwyrodniała część Nowego-Jorku, oduczyłem picia wódki, zaawansowanych już w tym kierunku chłopców. Złote myśli wyszukiwał sobie, a następnie wpisywał do zeszytu każdy konkursowicz osobno. Prócz pracy ustnej, prowadzona była również praca pisemna, w specjalnie na ten cel przeznaczonych zeszytach. Zapisywali w nich to, co było przerabiane ustnie. Każdy konkursowicz mógł sobie robić w zeszytach luźne uwagi, związane z książką oraz pytania, na które pragnął uzyskać od kierownika konkursu odpowiedź.

Po opracowaniu książek przez wszystkie grupy, odbyło się zakończe konkursu dobrego czytania książki.

Konkurs ten wykazał, że praca włożona przez kierownika konkursu i „konkursowiczów" opłaciła się sowicie.

Streszczenie, napisane w ładnym języku i piękne odpowiedzi, mówiły za siebie. Zadowolenie, które było widać na twarzach chłopców, w postaci radosnych uśmiechów przy dobrych odpowiedziach, były dla nich najlepszą nagrodą.

Ile ciekawych zapytań stawiają „konkursowicze" i jak wielka ilość zagadnień może być poruszona przy konkursie „dobrego czytania książki", ten tylko wie, kto taką pracę już prowadził. O ile praca prowadzona jest su-

miennie przez obie strony, t. j. przez kierownika „konkursu” i jego członków, — musi dać dobre wyniki i zupełne zadowolenie.

Tu, nie gdzie indziej mamy okazję i warunki do prostowania błędnych pojęć, do urabiania charakterów, do uspołeczniania egoistów i tępienia sobkostwa. Jeśli mamy wychować dobrego i lojalnego obywatela — możemy go wychować przez wartościową książkę, dobrze przeczytaną.

Spiewník Chórów Wołyńskich.

Nakładem Wołyńskiego Związku Teatrów Ludowych w Równem ukazała się w druku II część Śpiewnika Chórów Wołyńskich na 4-głosowe chóry mieszane. Śpiewnik zawiera 5 ludowych pieśni polskich (świętojańska, dożynkowa, weselna, żołnierska) w układach B. Rutkowskiego i T. Mayznera oraz 6 pieśni ukraińskich, zebranych drogą konkursową z Wołynia (z pow. krzemienieckiego, dubieńskiego, łuckiego, rówieńskiego i włodzimierskiego), w układzie F. Kolessy.

Wydawnictwo to okaże cenne usługi w pracy tak dyrygentom chórów ludowych, wzbogacając chóry w repertuar odpowiednio dobranych i ułożonych na głosy pieśni, jak również i kierownikom zespołów świetlicowych. Śpiewnik (II część) w cenie 1 zł. 30 gr. (wraz z przesyłką) jest do nabycia w Wołyńskim Związku Teatrów Ludowych w Równem. Należność wpłacać na konto P. K. O. Nr. 82.017 (Woł. Związek Teatrów Ludowych w Równem).

Nabytki Państwowej Centralnej Biblioteki Pedagogicznej w Równem.

Konto P. K. O. zmienione Nr. 30. 244.

Nabytki w dziale pedagogiki.

Bączkowska J. Kim ma zostać twoje dziecko? O wyborze zawodu. s. 22. Łowicz, 1937.

Cicimirska N. Gry i zabawy w przedszkolach zagranicą. s. 47. Lwów, 1931. Gubrynowicz.

Czerwiwiński S. O nowy ideał wychowawczy. Wyd. 2. s. 248. W-wa, 1934. „Zrąb”.

Informator. Informator szkół zawodowych O. S. Wileńskiego. s. 94. Wilno, 1937. Dz. Urz. K. O. S. Wil.

Kotula O. — Tłuczek P. Podręczny poradnik dla kierowników i nauczycieli szkół powszechnych. Wyd. 5. s. 672. Łódź, 1932.

Kulczycki A. Uczeń kłamca. s. 34. Lwów, 1937. Schweitzer.

Kwiatkowski Z. Białas S. Kwalifikacje zawodowe nauczycieli szkół powszechnych. s. 256. Lwów, 1937. P. W. K. S.

Malinowska S. Współpraca szkoły z domem. s. 56. Lwów, 1937. Schweitzer.

Medyński W. Zdrowie a wybór zawodu. s. 28. Kraków, 1929. Muzeum Przemysłowe.

Ostrowski A. Odrodzenie społeczne. s. 147. Lwów, 1925. „Ateneum”.

Pohoska H. Dydaktyka historii. Wyd. 2. s. 468. W-wa, 1937. Arct.

Program. Program nauki w liceum ogólnokształcącym. Wydział humanistyczny. (Projekt). s. 176. Lwów, 1937. P. W. K. S.

Program. Program nauki w liceum ogólnokształcącym. Wydział klasyczny. (Projekt). s. 180. Lwów, 1937. P. W. K. S.

Program. Program nauki w liceum ogólnokształcącym. Wydział matematyczno-fizyczny. (Projekt). s. 194. Lwów, 1937. P. W. K. S.

Program. Program nauki w liceum ogólnokształcącym. Wydział przyrodniczy. (Projekt). s. 203. Lwów, 1937. P. W. K. S.

Suchodolski B. Polityka kulturalno-oświatowa w Polsce współczesnej. s. 134. W-wa, 1937. Nasza Księgarnia.

Szmydt J. Prof. dr. Piotr Bovet twórca podstaw nowoczesnego wychowania moralnego. s. 38. Lwów, 1937. Schweitzer.

Śliwiński F. Jaką wybrać szkołę. Praktyczne informacje dla rodziców i młodzieży. s. 80. Lwów, 1937. P. W. K. S.

Wymagania. Wymagania przy egzaminie państwowym na nauczyciela szkół średnich obowiązujące kandydatów składających egzamin przed Komisją Lwowską, s. 84. Lwów, 1937. „Książka”.

Joakam G. A. Ulepszanie zadawania szkolnego. s. 352. Lwów, 1937. Ks.-Atlas.

Nabytki w innych działach.

Anczyc S. Hartowanie stali. s. 138. Lwów, 1926. Gubrynowicz.

Anczyc S. Techniczne stopy metali. s. 134. Lwów, 1927, Gubrynowicz.

Baliński W. Biuro kupca detalisty. s. 64. W-wa, 1937. Kursy Korespondencyjne dla Nauczycieli Szkół Handlowych.

Biedrzycki S. — Wysokiński A. Rolnicze lokomobile parowe i młocarnie. s. 152. W-wa, 1923. Stowarzyszenie Dozoru Kotłów.

Bieniek A. Kontrola sprzedaży detalicznej dla celów. księgowości. s. 39. W-wa, 1934. Kursy Korespondencyjne dla Nauczycieli Szkół Handlowych.

Borsuk S. Skóra w handlu i przemyśle. s. 136. W-wa, 1931. Instytut Przemysłowo-Rzemieślniczy.

Bouffałł S. Nauka mechaniki. s. 422. W-wa, 1923. Kasa Mianowskiego.

Broda A. S. Zadłużenie drobnych gospodarstw na dzień 1 lipca 1933 roku. s. 53. W-wa, 1934. Państwowy Instytut Nauk. Gospodarstwa Wiejsk.

Brodowski F. Zasady ustawodawstwa agrarnego w Królestwie Polskiem. 1864—1915. W-wa, 1920. Główny Urząd Ziemski.

Chrzanowski W. Turbiny parowe. Wyd. 2. s. 159. W-wa, 1923.

Czarnowski S. Idee kierownicze ludzkości. s. 96. W-wa, 1928. „Biblioteka Samokształcenia".

Daszyńska-Golińska Z. Praca. Zarys socjologji, polityki i ustawodawstwa pracy. s. 246. Warszawa, 1924. Wende.

Dębicki S. Pomiary i narzędzia do pomiarów warsztatowych. s. 135. Cieszyn, 1925. Kotula.

Drabik Z. M. Kilka uwag o potrzebie reklamy w handlu detalicznym. s. 28. W-wa, 1935. Kursy Korespondencyjne dla Naucz. Szkół Handlowych.

Dybczyński T. W poprzek Sybiru. Wyd. 2. s. 312. Lwów, 1937. P. W. K. S.

Eddington A. Nauka na nowych drogach. s. 310 W-wa, 1937. Trzaska, Evort i Michalski.

Eile H. Teatr warszawski w dobie powstań. s. 198. W-wa, 1937. Michalak.

Fall E. Polowa uprawa fasoli s. 23. Łuck, 1937. Wojewódzkie Tow. Organizacji i Kółek Rolniczych.

Fall E. Zielonki. s. 24. Łuck, 1937. W-dzkie Tow. Organizacyj i Kółek Rolniczych!

Filewicz W. Jabłonie. s. 29. W-wa, 1928. Związek Posiadaczy Sadów.

Gawełek F. Bibliografia ludoznawstwa polskiego. XLII, 328. Kr., 1914. P. A. U.

Geisler E. T. Podstawy osiągnięcia dochodowości w małych przedsiębiorstwach przemysłu metalowego. s. 223. W-wa, 1932. Instytut Przemysłowo-Rzemieślniczy.

Gosieniecka F. Zdobnictwo ludowe. s. 32. Lwów, 1933. P. W. K. S.

Humięcki B. Zasady opalania kotłów parowych węglem. s. 21. W-wa, 1928. Stowarzyszenie Dozoru Kotłów.

Humnicki A. Dźwignice. s. XVIII, 255. Lwów, 1921. Ossol.

Humnicki A. Zasady nauki o wytrzymałości materjałów. s. 334. Lwów, 1922. Ossol.

Hupka J. Z czasów Wielkiej Wojny Wyd. 2. s. 502. Lwów, 1937. Gubrynowicz.

Jastrzębski W. Organizacja pracy fizycznej. Wyd. nowe. s. 149. W-wa, 1933. „Droga".

Juras F. — Samarzewski W. Kalkulacja krawiecka. s. 74. Katowice, 1929. Śląski Instytut Rzem. Przemysłowy.

Kamkin A. Rysunki maszynowe. s. 200. W-wa, 1931. Instytut Przem.-Rzemieśln.

Kasiński K. Komasacja gruntów wiejskich. s. 24, W-wa, 1929. Min. Reform Rolnych.

Kasiński M. Organizacja akwizycji. s. 79. W-wa, 1937. Kursy Koresp. dla Nauczycieli Szkół Handlowych.

Kiersnowski M. Kalkulacja, rachunki i księgi warsztatowe zakładu stolarskiego. s. 59, Bydgoszcz, 1929. Tow. Kursów Technicznych.

Kołakowski Z. Ajent handlowy i technika jego pracy. s. 36. W-wa, 1936. Kursy Koresp. dla Nauczycieli Szkół Handl.

Kołakowski Z. Sprzedawca i technika jego pracy. s. 51. W-wa, 1935. Kursy Koresp. dla Naucz. Szkół Handlowych.

Kozłowski A. Podręcznik dla tokarzy. Wyd. 2. s. 163. W-wa, 1922. Trzaska, Evert i Michalski.

Krzywicki Z. Wstęp do historji ruchów społecznych. s. 154. W-wa, 1926. Bratnia Pomoc Stud. W. S. H.

Krzyżewski T. Sposoby reklamy kupców detalistów. s. 91. W-wa, 1936. Kursy Koresp. dla Naucz. Szkół Handlowych.

Kurzyna K. Skórnictwo polskie. s. 290. W-wa, 1925.

Kuśnierski F. Materjałoznawstwo rzemiosł drzewnych. Cz. I, II, III. s. 32, 38, 34. W-wa, 1934. Instytut Przemysłowo-Rzemieślniczy.

Makowski W. Nowa Polska w nowej Europie. s. 47. W-wa, 1930. „Droga".

Manteuffel J. Książka w starożytności. s. 121. Lwów, 1937, P. W. K. S.

Marczak M. Przewodnik po Polesiu. s, 160. Brześć n/B. 1935. Pol. Tow. Krajoznawcze.

Michałowski K. Delfy. s. 159. Lwów, 1937. P.W.K.S.

Mikułowski-Pomorski J. Reforma argrarna w Rosji w r. 1917. s. 53. W-wa, 1919. Min. Roln.

Moczarski Z. Hodowla zwierząt. T. I, III. s. 434. 1102. Toruń, 1928/31. Min. Roln.

Moczarski Z. Hodowla zwierząt. Podręcznik skrócony. s. 570. W-wa, 1932. Min. Roln.

Morcinek G. Łysek z pokładu Idy. Wyd. 2. s. 40. Lwów, 1937. P. W. K. S.

Moszczeński S. Podstawy organizacji gospodarstw. wiejskich. Cz. I. s. 320, XVI. W-wa, 1924. Min. Rolnictwa.

Moszyński W. Zasady pasowań na tle międzynarodowego układu tolerancyjnego. s. XVI, 346, W-wa, 1934. Instytut Badań Materjałów Uzbrojenia.

Mowszowicz J. Szata roślinna północno-wschodniej Polski. s. 78. Wilno, 1937. Dz. U. K. O. S. Wil.

Nawrocki B. Badanie warunków powodzenia sklepów detalicznych. s. 45. W-wa, 1935. Kursy Koresp. dla Naucz. Szkół Handl.

Nieć J. Dział rękopisów biblioteki Wołyńskiego T-wa Przyjaciół Nauk w Łucku. s. 16. Warszawa, 1937. „Archeion".

Paluch E. Higjena sklepu. s. 159. W-wa, 1936. Kursy Koresp. dla Nauczycieli Szkół Handl.

Paszkowski K. Krótki zasys odlewnictwa żeliwa. s. 128. W-wa, 1922. Trzaska, Evert i Michalski.

Piłsudski J. Pisma wybrane. Wyd. 2. s. 346. W-wa, 1934. „Zrąb".

Piotrowski S. Szkice socjologiczne. s. 284. W-wa, 1930. W. S. H.

Piwkowski S. Zasady oświetlania okien wystawowych i sklepów. s. 39. W-wa, 1935. Kursy Koresp. dla Naucz. Szkół Handlowych.

Plamitzer A. Aksonometrja prostokątna. s. 208. Lwów, 1925. Ks.-Atlas.

Platon. Charmides. Lirys. s. 171. W-wa, 1937. Kasa Mian.

Podhorski B. Osady wojskowe na terenie Szubkowa na Wołyniu. s. 153. W-wa, 1931. Min. Ref. Roln.

Polska. Polska i Węgry. Red. K. Huszár. s. 463. Budapest, 1936.

Przewodnik. Przewodnik literacki i naukowy. 1933-35. Pod red. W. Dąbrowskiego. s. 503. W-wa, 1937. Poradnia biblioteczna.

Rojewski T. Praktyka dekoracji wystaw sklepowych. s. 67. W-wa, 1936. Kursy Koresp. dla Naucz. Szkół Handl.

Rolnictwo. Rolnictwo a mleczarstwo. s. 339. Łuck, 1936. Woł. Izba Przemysłowa.

Romer E. Polski stan posiadania na południowym wschodzie Rzeczypospolitej. s. 64. Lwów, 1937. „Książka".

Rose A. Reformy rolne w Europie środkowej po wojnie światowej. s. 276. W-wa, 1935. Min. Ref. Roln.

Rybczyński M. Wisłą od źródeł do morza. Drogi wodne i porty. s. 170. Lwów, 1937. P. W. K. S.

Seifert M. Polskie bilansoznawstwo. s. 235. Lwów, 1930. Ks.-Atlas.

Skotnicki Cz. Nauka meljoracji. s. 311. Lwów, 1925. Ks.-Atlas.

Skwarczyński A. Myśli o nowej Polsce. Wyd. 2. s. 147. W-wa, 1934. „Droga".

Słomka J. Pamiętniki włościanina od pańszczyzny do dni dzisiejszych. Wyd. 2. s. 528. Kraków, 1929. T. S. L.

Szafer W. Rzut oka na stan obecny ochrony przyrody. s. 22. Kraków, 1937. P. R. O. P.

Śliwińska E. Historia naszych zbóż. s. 89. Lwów, 1937. P. W. K. S.

Thompson C. B. System Taylora. (Naukowa organizacja). s. 103. W-wa, „Liga Pracy.

Tillinger T. Wydajność pracy. s. 87. W-wa, 1926. „Liga Pracy".

Turczynowicz S. Materjały budowlane i ich łączenie. s. 150. W-wa, 1925. Księgarnia Rolnicza.

Wrażej W. Metale w przemyśle. Wyd. 2. s. 160. W-wa, 1930. Księgarnia Techniczna.

Ziemak S. Edward Śmigły Rydz. s. 111. Grodno, 1936. Związek Strzelecki.

Znamierowski Cz. Wiadomości elementarne o państwie. s. 123. W-wa, 1934. „Wiedza i Życie".

Życiorysy. Życiorysy włościan. s. 432. W-wa, 1937. Instytut Socjologji Wsi.

KONKURS NA STYPENDIA.

Wzorem lat ubiegłych Książnica-Atlas S. A. ufundowała na rok szkolny 1937/38 **dwadzieścia pięć stypendiów** dla uczniów szkół średnich w wysokości po zł 100,— każde. W bieżącym roku nasza Spółka wypłaciła następujące stypendia:

1. Cztery stypendia uczniom (uczenicom) szkół średnich ogólnokształcących, odznaczającym się zamiłowaniem w nauce języka **polskiego**.
2. Cztery stypendia uczniom (uczenicom) szkół średnich ogólnokształcących, odznaczającym się zamiłowaniem do **historri**.
3. Cztery stypendia uczniom (uczenicom) szkół średnich ogólnokształcących, odznaczającym się zamiłowaniem do **matematyki**.
4. Cztery stypendia uczniom (uczenicom) szkół średnich ogólnokształcących, odznaczającym się zamiłowaniem w nauce **geografii**.
5. Dwa stypendia uczniom (uczenicom) szkół średnich ogólnokształcących, odznaczającym się zamiłowaniem w nauce języków **nowożytnych**.
6. Dwa stypendia uczniom (uczenicom) szkół średnich ogólnokształcących, odznaczającym się zamiłowaniem w nauce **filologii klasycznej**.
7. Pięć stypendiów uczniom (uczenicom) szkół średnich handlowych, odznaczającym się dobrymi postępami w nauce **przedmiotów handlowych**.

Powyższe stypendia bądą wypłacone w dniu 11 listopada 1937 r. za pośrednictwem Dyrekcji Zakładu, do którego dany uczeń uczęszcza.

Zarząd S-ki Akc. Książnica-Atlas prosi uprzejmie wszystkie Dyrekcje szkół średnich ogólnokształcących oraz szkół handlowych, aby raczyły w porozumieniu z Radą Pedagogiczną podać do wiadomości podpisanego Zarządu za pomocą dołączonego druku, **w terminie do dnia 10 października 1937 r.**, imię i nazwisko jednego ucznia (uczenicy), zasługującego na otrzymanie jednego z wyżej wymienionych stypendiów.

Przyznanie stypediów nastąpi na posiedzeniu Rady Nadzorcej drogą losowania. Dlatego obok nazwiska ucznia, zakładu do którego uczęszcza, właściwego województwa oraz przedmiotu, w którym uczeń (uczenica) celuje, nie należy podawać żadnego uzasadnienia.

Zarząd Spółki Akcyjnej
KSIĄŻNICA-ATLAS
Lwów, ul. Czarnieckiego 12
Warszawa 1, Nowy Świat 59

Zmiany w firmie „SPRZĘT SZKOLNY".

Udziałowcami firmy „Sprzęt Szkolny" po przejęciu w kwietniu r. b. części udziałów, będących w posiadaniu Sp. Akc. „Nasz Sklep Urania", są obecnie wyłącznie pedagodzy — prof. Henryka Garlikowska, Dr. Jan Natanson-Leski, Dyr. Paweł Ordyński i Dr. Feliks Różycki, co daje gwarancję, iż wytwórnia pomocy szkolnych będzie postawiona na należytym poziomie i pozwoli na dalsze uniezależnianie się w tej dziedzinie od produkcji zagranicznej.

Spółka „Sprzęt Szkolny" nabyła również warsztaty „Uranii", które pozostają nadal pod kierownictwem doświadczonego konstruktora w dziedzinie pomocy szkolnych p. R. Woltmanna.

Prenumerata roczna zł. 6, półroczna zł. 3. Nr. pojedyńczy 60 gr. Konto P. K. O. Nr. 30.365.
Adres Redakcji i Administracji: RÓWNE WOŁYŃSKIE, KURATORIUM.
Drukarnia Samorządowa w Równem, ul. 13 Dywizii 3, tel. 164.